

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyiltér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A tagosításról.

V.

— A földek kiosztása. —

Mindezeket a felosztási kulcs meg-
állapítása követi, mely az osztá-
lyozott földterületeknek dülönként
és szelvényenként való kiszámi-
tásával akként történik, hogy
minden egyes szelvényen a ki-
számított becsholdaknak összege négyszögölterü-
letekre átváltoztatva, a szelvényeken létező
utterületeknek négyszögöl kiterjedésével együtt,
a korábban már kiszámított szelvényterületek
négyszögöl összegeivel egyezzenek. Mindkét nem-
beli kiszámításra vonatkozó jegyzőkönyvek — a
kiszámítások teljesítése idejében — a munkát
ellenőrző közegnek egy példányban átadandók.
A kiosztási kulcsnak szakértő által történt fölül-
vizsgálása után sorshuzási jegyzőkönyv vétetik
fel, mely *birólag is elfogadva*, egy példányban a
működő mérnöknek átadatik. Kellő ellenőrzés vé-
gett a sorshuzási jegyzőkönyvben a kiosztási sor-
rend dülőről-dülőre minden kétséget kizáró módon
szabatosan körülíratik; megjegyzésével annak,
hogya a dülő végére olyan birtokos jut, kinek
illetősége a maradékból ki nem telik, két darab-
ban kapja-e ki azt, vagy helyébe a sorrend fo-
lyamán kikeresendő s a maradékot felemészítő
birtokos lépjen.

Mint hogy azonban e téren szerzett bő tapasztalataink arra a tanulságra vezettek, hogy ott, a hol a birtoknak két darabban való kiadása feltétlenül perhorreskálatott, maradékok jöttek létre; vagy ha megelégedett is, számos esetben az egyik darab a birtokosra nézve teljesen haszonvehetetlen területté vált rossz alakja vagy csekélyisége miatt, azért a másik eljárás módját véljük helyesebbnek. E szerint a sorshuzást a földeknek bizonyos alapegység szerinti kiosztása előzi meg, oly feltétellel, hogy ezen egységszámok kiegészítése bizonyos mérvű eltolását a dülőutaknak vonja maga után, mihez képest ezek a természetben utólagosan rektifikáltak, ezzel kapcsolatban a természetbeni kiosztás is — alapegységek szerint — fogantatosított. Ezen módszernél az ugrások elkerülhetetlenek, de mert a kiosztás a sorshuzás előtt teljesítették és mert tudva van, hogy minden egyes dülő hány egységet foglal magában, azért azok semmiféle gyanura sem adhatnak okot. Ha ugyanis a dülő végére — az előzők illetményeinek teljes kielégítése után — a sorrend szerint olyan birtokos jut, kinek birtok-egység-száma a maradékot felülmulja, akkor helyébe a sorrend szerint következő kisebb birtokos vagy birtokosok jutnak, míg ő a következő dülő sorrendjét kezdi meg.

De bármelyik rendszer szerint történjék is a kiosztás, a működő mérnöknek reputációja érdekében elengedhetetlen feltétel az, hogy annak kikénteje a természetbeni kiosztást megelőzőleg félreérthetetlen módon preciziroztassék. A működő mérnöknek — a kontárok és a helyzetükkel visszaélt mérnökök által alaposan elrontott — jó hírnevét csakis radikális eszközök alkalmazásával állíthatjuk helyre. Elérhetjük pedig ezt az által, ha szabatosan előírt munkafeltételek megkövetelésével minden lehetséges visszaélések elé elháríthatatlan akadályokat gördítvén, a munkaadó közönséget az érdemes mérnökök iránti tisztelet és becsülésre szoktatjuk.

Most már kevés mondani valónk van. A leirt előfeltételeknek pontos teljesítésével az illetményeknek térképi és természetbeni kiosztása fogantatosított. Itt csak azt jegyezzük meg meg, hogy a térképi kiosztás a földkönyvvel együtt közszemlére bocsátandó. Ennek tartama 8, esetleg 14 nap, mit a mérnök a bíróságnál is bejelent. A szemlét igazoló és a választmány által kiállított bizonyítvány vétele után kezdetét veszi a természetbeni kiosztás, annak nyilvánosságra hozatalával, hogy a netán felmerülő panaszok a mérnök által kitűzendő napokon első sorban nála

jelentessenek be, melyeket alaposságuk esetére az érdekeknek megfelelőleg elintézni tartozik.

Papp László.

Ó-Kanizsa tanügyi reformja.

(Folytatás.)

Most szóljon a törvény a községi iskolákról. Szükségesnek tartom azonban előrebocsátani, hogy a hitfelekezeti s a község jogállása között a népoktatás fölállítására nézve nagy különbség van, míg a hitfelekezeti jog a dispositív jog körében mozog, addig a község bizonyos föl-
tétel mellett köteles — ha csak anyagi ereje megengedi, sőt állami támogatás mellett is — tekintettel éppen a hitfelekezetre, sőt éppen velők szemben ad corrigendum (15. §.) vagy ad subsidium (23., 44. §§.) községi népiskolákat fölállítani. „Azon iskolák, melyek ekkép a község által állíttatnak, közös tanintézetek a községi lakosok gyermekei részére, hitfelekezeti különbség nélkül.“ (25. §.) „Általában nem tekintetnek ezentul felekezeti iskoláknak azon tanintézetek, a melyek a községi vagyonból és jövedelmekből a község összes tagjai által felekezeti különbség nélkül tartatnak fenn.“ Ezek a községi iskolák. Általános szabály, hogy azon iskolák, melyeket a község saját pénzén állít s tart fenn, községi iskolák, kivétel föltételeken a törvény 25. §. második pontjában van statuálva, melyről imént szóltam, midőn t. i. a népiskola, természetesen a község pénzén, már 1868-ban, vagyis a törvény életbelépésekor fönnállott s felekezeti jellegű volt, de azon tanintézetek, melyek még 1868-ban fönn nem állottak, hanem a község vagyonából és jövedelméből azóta állíttatnak, semmi szín alatt nem felekezeti jellegűek, még oly községben sem, mint Ó-Kanizsa, a hol 1868-ban kivétel nélkül a népiskolák felekezeti jellegűek voltak, dacára annak, hogy pl. a róm. kath. népiskolák, melyeknek száma mellett törpeség a többi hitfelekezeti iskolája, az utolsó garasig terjedő kiadásukat a község kasszájából, tehát a község vagyonából és jövedelméből fedezték. Meglepo a népoktatási törvény 22-ik esztendejében azon állítás, hogy minden iskola Ó-Kanizsán felekezeti iskola. Ez a következő alternativum fölállítására vezeti a firkésztöt.

Ó-Kanizsán 1868 óta a tanintézetek, iskolák száma nem szaporodott, a népoktatás tehát extensivitásában nem fejlődött, ez persze igazolná azon mozdulatlanagot, melyet bevezető soraimban röviden érintettem; vagy szaporodott, ekkor meg az iskolákat azóta a hitfelekezeti saját költségükön állították, mert különben nem lehetne Ó-Kanizsán minden iskola felekezeti iskola. De ezt már a hitfelekezeti nem állíthatja, hogy saját költségén, önmegadóztatás útján állította föl az iskolákat, mert a tanintézetek összes költségeit, kivéve részben a gör. kel. és izraelita iskolákét, ma is, mint a népoktatási törvény életének hajnalán, a község viseli, vagyis ha iskolákat állítottak föl Ó-Kanizsán, azt a község állította föl saját pénzéből és vagyonából, már pedig a községi vagyon ily módon való felhasználásához a törvény imperative bizonyos következményeket fűz, miket el kell fogadni, létesíteni kell, mert a törvény által parancsolt köteleltségek. Ó-Kanizsán tehát 1868 óta fölállított iskolák nem róm. kath. jellegű tanintézetek, hanem jogilag községi.

Ez az egyik forrása a fogalomzavarának, mely még a jobb lelkeket is betölti, ennek élénk tanúsága azon fölírás, melyet a község az elmúlt nyáron épített s az idej tanévben használatra általadott népiskolai épület búszke homlokzatára faragtattat, a fölírás így hangzik; „Községi róm. kath. népiskola“; e fogalom mixtum compositum, fából vaskarika.

A népiskola vagy községi vagy hitfelekezeti jellegű, de politikai község nem hitfelekezeti, a hitfelekezeti nem politikai község, vagyis e két fogalom itt kizárja egymást. A szóban levő körülmény csak egyik simptomája azon bágyadt

tevékenységnek, melybe ugy a községet mint a hitfelekezeti a törvények hiányos végrehajtásából előállott helyzet kényszeríti; a község érzi, hogy a hosszú időn át hozott nemes áldozata fejében talán valami kevés szó, talán jog, ha nem is egész tanügyi hatóság megilletné, ez meg nem tagadható a község lealázása nélkül. Mint hogy pedig e soronkivüli terjeszkedés, előre való hatalás természetesen lassan megyen, önkénytelenül ilyen eseten, külső nyilatkozatokban, fölírásban törekszik érvényesülni. A hitfelekezeti megtudja, hogy csak a község kegyelméből ruháztatja föl a tanintézeteket a hitfelekezeti nemes jellegével, a helyzet kényszerű természetének megfelelőleg, melynek törvénye alól senki magát ki nem vonhatja, a községnek ily jelentéktelen érvényesülését elnézi, sőt mi több észre sem veszi, hogy ezen elnézéssel szemet huny a törvénytelen előtt; a helyzet logikája ez, a hála érzete, mellyel a hitfelekezeti bizonyára nemes községe iránt el van töltve, sokkal mélyebben gyökerezik az emberi kedély világában, sokkal jobban megragadja a jó lelkeket, sem hogy ötletzerű természetes emocióját törvény, külsőség visszafoghatná.

Érdekes vizsgálni, hogy miként állapítja meg a törvény a községekre nézve a népoktatásra vonatkozó anyagi köteleltségek teljesítésének rendjét. Szükségünk van erre jogi dedukció végett.

Említettem, hogy a törvény bizonyos esetekben (15., 44., 59. §§.) a községnek köteleltségévé teszi a községi népiskolák felállítását s ugyancsak a 79. §-ban így szól: „Mind den község legelőbb is azon köteleltségének tarozik eleget tenni, hogy azon népoktatási tanintézeteket létesítse lehető legfőkéletebben, melyeket ezen törvény értelmében fölállítani köteles“ stb. Ebből az következik, hogy a község, mely bizonyos összeget költöthet a népoktatásra, mig eme elsődleges köteleltségének eleget nem tett, vagyis a köteles községi iskolákat föl nem állította, addig a községben egyébként létező hitfelekezeti iskolák költségeihez, melyeket 1868-ig segélyezett, vagy miként Ó-Kanizsán, teljesen föntartott, egy garással hozzá nem jurulhat. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen ügyre vonatkozólag a következő utasítást adja a polgári községeknél: „Ahol vagy a törvény 44. §-ánál fogva (t. i. ha legalább 30 más vallású tanköteles gyermek is van), vagy a törvény által rendelt esetekben (p. o. a 15., 59. §§-ok szerint) községi tanintézetet kell fölállítani, a község mindenekelőtt ezen köteleltségének tartozik eleget tenni és csak azon vagyont és jövedelmet fordíthatja felekezeti iskola fentartására, mely a törvény által rendelt községi iskolák szükségieinek fedezésén felül marad.“

A miniszter a tanfelügyelőkhöz ekként ír: „Oly helyeken, hol régibb gyakorlatnál fogva a községben levő hitfelekezeti iskolák a község vagyonából tartatnak fenn, vagy segélyeztetnek, ha ott egyszersmind a népiskolai törvény 44. és 59. §-ai értelmében községi iskola is állíttatik, annak fölállítására iránt a községi elöljáróságnál a fentebbi 21. és 22. §-okban irt módon intézkedik és a községet arra figyelmezteti, hogy első köteleltsége a községi tanintézetek törvényszabta minden szükségét fedezni és csak ezen felül maradó s iskola célra fordítható vagyonából segélyezheti a törvény kellékeinek megfelelő iskolákat.“

És most nézzünk széjjel szép szülőföldemen. Vajjon ugy járt-e el Ó-Kanizsa, mint eljárnia kellett volna? Követte-e a törvény rendelkezéseit a tisztelt képviselőtestület? Nem. Sajnos! Nem követte 22 éven keresztül! Tömte a hitfelekezeti a város jövedelméből, a nélkül, hogy a népoktatási törvény által elészabott községi iskolákat egészen fölállította volna. Ez annyit jelent, hogy a tisztelt képviselőtestület *elsődleges köteleltségét, habár föltételei feennforogtak és forognak, tisztán nem teljesítette.*

Tukats Ádám.

(Folyt. köv.)

Ibsen Norája — s a kritika nálunk.

Végre tehát Ibsen „Norája“ nálunk is színre került s mint minden lángeszű alkotás, nagy és ellentétes vitákat teremtett. Közönségünk egy része, mint nyílt kérdéssel áll vele szemben s a darab folytatását későbbre várja. Más része viszont érthetetlen, elhibázott, lélektani abszurdumokkal telt alkotásnak nézi. A fővárosi lapok egyik kritikájával tart ez a rész, a ki „a művészi előállítás szofisztájának par excellence“, „s a legnagyobb lélektani szofisztának“ tartja, „ki eddig létezett“. Csak csekély része közönségünknek az, mely teljesen és tudatosan keresztülvitt s önmagában következetes remek alkotást látna benne.

Hol van most már a való? Ha Ibsen csakugyan pusztán csak olyan „merész kísérletező“, aki a lélektanilag össze nem fűzött összejáratás akarja s így csak elkápráztatja a nézőt, ha „alakjai a szegényes elvont, iskolászerű sématisz árnypé és a fantasztikusan tulterhelt torzkép közt ingadoznak és vagy az egyik, vagy a másik, mindkét esetben egyaránt lehetetlen szélsőségekbe esnek és a kimérikus alaktalanságra csapnak át“ — a mint ezt ugyanaz a magyarországi kritikus, aki filozófiai kritikusan óhajtana látni, mondja: akkor ne beszéljenek nekem többé a költőnek berlini és németországi komoly diadalairól és lélektani abszurdumokkal diadalt még sehol sem arattak a világon, alakatlan kimérikus csak ijeszteti, de nem illuzióba ringatni, szofisztasággal csak rászedni, de nem gyönyörködtetni lehet. Pedig Nora valóban diadalra és gyönyörködtetésre termett alkotás.

Hol van tehát itt most már a való? Valóban alig találhatunk valamely terepen oly tájékozatlanságot és fejtelenséget, mint az athletikai és művészi kritika terepén. Az egyik pl. merő formalista, ő nála a gondolat semmi (Hanslick zenei esztetikája), a másik csupa tartalom és gondolat, a forma nála esetleges; ez egész logikát és lélektant követel a költeményekben, az még a leghihetlenebb ellenmondásokat is ki tudja egyeztetni. Hol itt az egyöntetűség? hol a kritika megdönthetetlen tudomány alapja? Csakis így magyarázhatni meg azt a sok, nem egyszer homlokegyenest ellentétes kritikát, a melyeket szerencsésen nem egy műboldogan tulélt s nem egy helyen a józan közönség semmibe sem vet.

Mielőtt Nórára térnénk, mondjunk el mi röviden a saját álláspontunkat.

Általában azt hiszik, hogy az emberi lélek három alapfogalom megvalósításán, azaz eszmeiségén, érzelemiségén, s az igaznak, a jónak és a szépnek megvalósításán. S az igaznak eszméjét az elméleti tudományokban, a jót a gyakorlati élet viszonyaiban s a szépet a művészetekben állítja elő. A tudományokban tehát gondolatait mint a valóságnak megfelelőket mutatja be s nevezi igaznak; az élet viszonyaiban cselekvéseket mint a valósághoz alkalmazottakat hajtja végre s nevezi jónak s a művészetekben gondolatait és cselekvéseit valóságként iparkodik feltüntetni s nevezi széppnek. A míg tehát az igaznak és a jónak a valósággal való megegyezés tényleges és szükséges, a művészetek szépségének csak látszólagos és kívánatos. A tudományoknak ismereti és az életnek gyakorlati való, kétségtelen és közvetlen világát a művészetekben a gondolkodásnak és a cselekvésnek új látszólagos, valószínű és közvetett világa helyettesíti. Amazoknál a bizonyosság, ennél a lehetőség, ott a tényleges valóság, itt az illuzórius valóság játsza a szerepet.

De mi az a szép? Mi az a látszólagos, valószínű, közvetett, illuzórius valóság?

A tudományokban gondolkodásunk működik s ha teljesen megfelel a valóságnak, a neve igaz; az élet viszonyai között gondolkodásunk vezérlése alatt cselekvésünk s ha cselekvéseink megfelelnek a valóságnak, nevük jó; s a művészetekben végre képzeleteink és cselekvéseink más, új valóságot állítanak elő, mint a mindennapi élet egyedi valósága, s ennek a neve szép. A tudomány és az élet tehát oly gondolatokkal és cselekvésekkel foglalkozik, a melyeket szemléleteinkben a tényleges, reális, egyedi külvilág jelenségeivel, a valósággal egyenlőknek tartunk és kell is tartanunk; a művészetek képzeleti és cselekvései csak látszólagosan állítják elő a tényleges, reális, egyedi külvilág jelenségeit. Amazok tehát gondolkodásbeli és cselekvésbeli tényekkel, ezek pedig gondolkodásbeli és cselekvésbeli illuziókkal foglalkoznak, s ezen illuziók alkotják a még mindig annyira titokzatos széppnek egész jelenségét. Az illuzió maga a szép. Eppen azért, mikor a művésztől a szép előállítását követeljük, csakis azt kívánjuk tőle, hogy képes legyen lelkünkben műremekeivel illuziót ébresztetni.

Miben áll tehát az illuzió?

Lelkünknek minden működését agyunk idegszájai és idegsejtjei hozzák létre. A végleges és tudományos feleletet eszerint erre a kérdésre csakis akkor adhatnók meg, ha megvilágítanók, hogy az illuzió jelensége alkalmaival agyunk idegszájai és idegsejtjei minő sajátosságok tevékenységben vannak. Amde ez messze elvezetne e vázlatos és népszerű fejtegetésinktől. Eppen ezért megmaradunk az illuziónak egyszerűen absztrakt jellemzésénél.

Bármily működést végez is a lelkünk, ez egy és ugyanazon időben mindig csak egyetlenegy szemlélethez van kötve. Két, egymástól külön álló szemlélet egyszerre nem létezhetik szellemi tevékenységünkben. Eppen ezért, ha két szemléleti tartalom fordul elő figyelőnk középpontjában, ezek szükségképpen egyégyé forrni, egymással egyesülni törekednek s mint egységes szemlélet iparkodnak érvényesíteni tudatunkban. Próbálja meg valaki s gondoljon két különböző emberre egyszerre, szemléljen két különböző házat. Vagy csak az egyiket tudja tisztán elgondolni és szemlélni s a másik elmosódik, vagy ha mind a kettőt látja, akkor csakis egyégyé egyesítve egy homályosabb szemléletben veheti észre.

S lelkünknek e sajátosságok működésén, melynél fogva két vagy több egyszerre jelentkező szemléletet mindig egyetlenegy közös szemléletté egyesít, alapszik az illuzió ténye.

Látok pl. egy gyémánt ékszer. Az ékszer ragyogása, drágasága s más egyéb sajátosságai egész gondolatoköröket támasztanak a lelkemben. En nem vagyok képes most már az ékszer is, mint külső tárgyat, szemlélni s egyúttal az ő sajátosságai által ébresztett gondolataimat is külön elgondolni. Gondolataim egyégyé olvad-

nak szemléletben az ékszer alakjával s figyelembe az a sajátosságok látszólagos jelensége áll elő, mintha gondolataim abban az ékszerben megvalósulva volnának. Illuzióba jutok s azt mondom: ez az ékszer szép. De ha egyszerre kislül, hogy az ékszer értéktelen üveg, gondolataim, a melyek az imént oly büvösen bevonták őt, rögtön elillannak a szemléletből s marad a pusztá külső szemlélet — az üvegszer kepe előttem. Illuzióm eltűnt s vele a szép is.

Az illuzió s vele a szép is e szerint figyelőnknek az a sajátosságok játéka, mely egységes szemléletbe olvasztja össze a külső egyedi jelenségek szemléleteit mindazon gondolatokörök szemléleteivel, a melyeket e jelenségek egyedi sajátosságaikkal lelkünkben felébresztenek. Játéknak neveztem e tüneményt, mert egyedi külső érzéki alakok és egyetemes belső nem érzéki gondolatok valóságokkal egyetemesen egyenlő sokaságban lehetnek. Egyesülések mindig csak látszólagos, lebegő, könnyen el-elűnő. Természetes, hogy ezen figyelembeli egyesülésekben mind az egyedi, érzéki alakok, mind az egyetemes érzékföltölti gondolatok kölcsönösen veszítenek valamit egységességükből. Változtatnak mindketten egymáson. Az érzéki egyedi alakok látszólag átveszik az egyetemes gondolatokörök egyetemeségét és végtelen gazdaságát s az érzékföltölti gondolatokörök megkapják az érzéki alakoktól az érzéki jelenség látszólagosát. Így látszik a gondolat s a fogalom az egyedi érzéki alakokban megvalósulónak, azaz így tűnik fel mint eszme. Az érzékileg megvalósult fogalomnak, vagyis az eszmének jelensége tehát maga a figyelemben tényleg beállt illuzió, vagyis a szép ténye.

Mennél több gondolati és fogalmi kört képes most már az egyedi érzéki szemlélet tárgya felébresztetni figyelőnkben, annál határozottabban látszik tényleg e felébresztett gondolati és fogalmi körtbe beburkolódnai s ezzel az eszmét kifejezni. Míg ha a pusztá, egyedi érzéki sajátosságoknál marad, tehát a durva, egyedi természetet állítja pusztán előnk, a figyelemben csakis mint izolált egység szerepel s nem ébresztve fel fogalmi gondolati köröket, a darabos kültermetnek naiv fotográfálásává válik, a mely ép oly kevésbé ébresztet most már illuziót, azaz lehet szép, mint a mily kevésbé a fotográfia maga műfestés, vagy a legbonyolultabb büntény azon természetességében dráma vagy tragédia. Mindenesetre az életre, a való életre van tehát az illuzió alapjául szolgáló szemléletnek iszkésége — mert különben figyelőnk nem képes az érzéki életeleven alakokkal a fölött idegen érzékföltölti, holt gondolatokat egy szemléletté egyesíteni — de ez az élet távolról sem a mindennapi, sporadikus, egyedi érzéki, esetleges élet, hanem az örök, összefüggő, egyetemes, fogalmi és lényeges élet, amely az egyedi szemléletben megvalósulni s így benne az eszmét kifejezni látszik. Eppen ezért nagyot téved a mai esztetikai műkritika, mikor valamely műremeknél így okoskodik: „ez vagy azaz alak lehetetlen, mert ez az életben sehol sem fordul elő,“ mert lélektani abszurdum, ilyet el nem lehet képzelni,“ mert ezzel ép az egyedi durva, esetleges realizmust fürkészi a szemlélet egyedi alakjaiban s nem azt, hogy a kérdéses szemléleti érzéki alak, pl. műremek, mennyire bír oly gondolati vagy fogalmi vonatkozásokkal, amelyek őt az egyetemeség, örökkévalóság, ellentétlenség látzatával, önmagukat pedig az ő érzéki egységességénél fogva a közvetlen érzékiség látzatával képesek felruházni. Mert csakis ebben rejlik az ő eszmeiségük varázshatalma. Amennyiben tehát az előttünk folyó élet maga a tényleges és esetleges valóság, annyiban a műremekben nyilvánuló már a látszólagos és maradó valóság maga. Az egyedi szemlélet itt már nem a maga esetleges, mulékony valóságában (pl. festett vászon, hangszerek, színészek stb.) hanem gondolati, fogalmi köröibe burkolódzó, állandó egyetemes alakjában képezi a szemlélet tárgyát. A kinek a színész játéka alkalmaival a színészen magán jár az esze, az a pusztá reális egységesség szemléli a gondolatbeliség rováására; s viszont a ki a szindarab nyelvzetén és gondolatain mereng el s a színészen megbotránkozik, az szintén kísért illuziójából, nem szemléli a szöveget, — és pedig a gondolatosság rováására. Csak a kettőnek, t. i. a szereplőnek és az ő érzelmével és gondolatával harmoniában lévő cselekvéseinek párosult egységéből jöhet létre zavartalan illuzió, felt nélküli szép, azaz megvalósult fogalom, vagyis eszme.

S ennek a szilárd esztetikai alapnak a hiánya okozza Ibsen darabjainak látszólagos érthetlenségét, ez magyarázza meg közönségünk viselkedését Norájával szemben. „Lélektani képtelenségeket“ látnak benne, mert nem a rendes dráma-sablon keretén belül mozog. Azt hiszik, hogy Nora „gyermekes könnyelműségéből“ csap át „egészen más szerepre, a mennyiben a darab utolsó felvonásában ép oly pedáns, mint badar erkölcsi prédikációkat tart férjének“ és aztán a „faképnél hagyja.“ Ismétlem az esztetikai alap hiánya és a lelki élet mibenlétének nem ismerése vezeti az efajta kritikákat. Az ő szakadozott és hiányos egyedi élettapasztalataikat egyszerűen zsinórmértékül és megállapodott igazsággal állítják az ilyen kritikusok s mert a Nora lélektanát csekély eltéréseknek látják, rámondják, hogy lélektani abszurdum, kiméra, szofisztikus fogások keveréke a valóság látzatával, többé-kevésbé ügyesen elleplezett abszurdítás stb.

Ne azt keresse a kritikus, mi nincs a darabban abból, a mit ő tapasztalt vagy tud, hanem egyáltalában: mi van a darabban? Mit mond, mit tesz a hős, érzi-e igazán, a mit mond s el tudja-e velünk hitetni? Hiszen már ha valaki Ibsent a művészi előállítás legnagyobb szofisztájának nevezi, azaz olyannak, a ki el tudja látszólag hitetni a nézővel alakjait — már akkor nem-tudatosan a legnagyobb művészeknek is jelentette ki, mert a művészetnek ép ebben áll az egyedi feladata. A többi követelményeket csak a kritikus zavaros felfogása követeli tőle, vagy helytelen okoskodása rója fel neki hibául.

Mi van tehát az Ibsen Norájában? S hihető-e az, ami tényleg benne van? Képes-e Nora művészi illuzió ébresztésére, azaz megvan-e benne a szép a szó igazi értelmében?

Azt minden kritikusa elismeri, hogy Nora rajong férjéért, szereti őt a legtisztább melegséggel, a legmélyebb érzélemmel s a legzavartalanabb illuzióval. A darab kezdetén Norának minden szava a legőszintébb, legártatlanabb szerelmet árulja el férje iránt, a legodaadóbb szeretetet gyermekei iránt, a legőszintébb vonalmat házi barátjuk Brand orvos iránt. Sőt a legőszintébb öröme

gyulad ártatlan lelke akkor is, a mikor évek óta nem látott barátját, Krisztinát, viszont láthatja. Az ő meleg és őszinte csevegéséből férjével, az ő ártatlanul gyermekes játékából gyermekeivel, az ő szíves bizalmából Brand orvossal szemben s kitörő örömből Krisztina viszontlátásánál kétségteletlenül kiragogy az ő lelkének ártatlansága, mélységes alapja, illuziókkal telt idealizmusa, zavartalan boldogsága. Mikor egyszerre csak hevesen felugrik hintaszékéből s e szavakba tör ki: „Istenem, Istenem, mégis csak gyönyörűség élni és boldognak lenni Krisztinával“, szinte bennünket is felmelegít az ő boldogsága, felhőtlen egének ragyogó napsugara, ott látjuk magunk előtt az ő igazi, nagy, önfeláldozó szerelemre kész ártatlan lelkét, a melyet még nem ingatott meg a boldogtalanság szelvilhara, nem rázott meg a csalódás keserűségének rohaba. Ezért őri is oly féltékenyen boldogságát. Félti az első csalódástól, az első erősebb vihartól. S éppen ezért, a mikor Krisztina azt kérdi tőle, megvallotta-e férjének, hogy kölcsönvevett pénzzel mentette meg az ő életét, egész ijedten kiált fel: „Az ég szerelmére, hogy gondolhatod? O, a ki e tekintetben oly szigorú! S vedd hozzá Robert férjas önértéket... Ez a szép, boldog tűzhely nem volna az, a mi most“. Mily őszinte, mily meggyőződéssel mondott szavak! Még ha nem így történnék is, még ha férje nem is volna oly szigorú, elég ha Nora ezt hiszi, erről szentül meg van győződve s ezt lelke egész ártatlanságával ki is mondja és keresztülvizsi. Nem az a kérdés itt, mit tenne a kritikus ilyen körülmények között, hanem hogy mit tesz, mit gondol és miről van lelkéből meggyőződve Nora? Az ő ártatlan és még eddig zavartalan idealizmusa fél a legelső vihartól, rettegve védi illuzióit, mintha csak érezné, hogy az emberi teljes és igazi boldogság csak az illuziók hullámain ringatózik. Ezért mondja azután Krisztinának, mikor ez arra kíváncsi, hogy megmondja-e hát később a titkot férjének: „Talan — később — sok év múlva — ha már nem leszek oly esinos, mint most, — ha Robert nem lesz irántam annyi jóindulattal, mint most“. Mintha csak azt mondaná neki, ha majd elveszem férjemről alkotott összes illuzióimat, ha nem szeretem többé. S ez az illuziókkal telt szerelem szöketei ajkaira e baragos kifejezést is, mikor Günther férjét gyalázólag említi „ha kiesnylőleg beszél férjemről, ajtó mutatók önnök“. Pedig Günther árthat neki s ő még sem riad tőle vissza, ha imádtott férjét el megvédelmezné. S vajjon veszély fenyegeti-e férjét Günther részéről? Lehet; de Nora nem hiszi, nem látja. S így ő most is csak szerelmét, illuzióit félti becsümelét férjében, az ő illuzióinak középpontjában. Ez a magyarázata annak, hogy mért szól így Günther fenyegető szavaira, a ki a titkokat férje előtt elárulásával fenyegeti: oly hitvány és durva módon tudja meg ezt a titkot, örömet, büszkeségemet s még hozzá öntöl! A legborzasztóbb kellemetlenségeknek tenne ki“. — Nem a titok elárulásától látszik tehát annyira rettegni, mint az elárulás módjának durvaságtól és hitványaságtól, attól az eljárástól, a melylyel Günther az ő illuzióit, idealizmusát, boldogságát szétépti iparkodik.

Tisztán áll előttünk eddig Nora lelke. Világos előttünk boldogságának alapja; kétségtelen, mennyire félti a boldogságát, mennyire retteg az első támadástól. Csak idegen lehellet el ne fújja az ő illuzióit, örömeit, büszkeségeit! Csak durva erőszak meg ne fossza őt idealizmusától, fel ne ébressze boldogító édes álmaiból. Mert valóban minden boldogság alapja a lélek illuzióiban, idealizmusában gyökeredzik. Így festi Nora boldogságát s vele magát a boldogságot is a költő. Így indul meg a dráma Helmer Robert házában. Tudjuk már, hol sebezhető Nora. Ismerjük egész egységét, az ő ártatlan, nem-tudatos, illuziókkal és szinarany idealizmussal telt lelkét. Kétséges lehet-e csak egy perre is most már előttünk, hol támadható, hol sebezhető meg Nora, hol érheti őt, lelkét megrázó teljesen felforgató veszteség? Illuzióiban — idealizmusában.

S valóban Nora a kiábrándulás, kijózanodás, tudatra ébredés tragikumát valószínű meg előttünk.

Széleskörű illuzió, erős idealizmus csak érzékeny, alapjában fogékony és mély lelkek tulajdonsága szokott lenni. S így éppen abban van Nora gyöngesége, a miben ereje rejlik. Az ily lelkek érzékenysége és fogékonyasága nagyobb a kijózanodásukra is és mélyebb a kijózanodásukban való cselekvésekre is egyszersmind. Nem hiába félti idealizmusát annyira Nora — ez a félelem csak az ő lelke alapvonásainak igaz előtűnése. A kinek nagy veszteni valója van, az nagy félelmet is áll ki, hogy el találja azt veszíteni. S valóban a boldogság iránt legfogékonyabb lélek a boldogtalanságra is a legfogékonyabb. A legnagyobb öröm mellett őt rejtezkedik rendszeren a legnagyobb bánat, a legédecsőbb élvezet mellett a legkeserűbb csalódás.

Nora idealis, illuziókkal telt boldogsága sem tarthat már soká. A körülmények, a melyeket az ő nemes, ártatlan lelke akaratlanul és nem tudatosan teremtett, összeesküdtek ellene. Környezete, a társadalom egész világ felfogásával elüt az ő lelkétől. Az ő idealizmusával szemben fenyegetőleg áll már a bekövetkező események realizmusa. S a kettőjük közötti harcban Nora lesz a vesztes, elveszti összes illuzióit, teljes idealizmusát — s büvös egéből alábullott lelke sivárna, a komoly gondolkodásnak hideg világa mellett új munkára kél, hogy legalább igazát megmentse, ha már illuzióit elveszítette! Mily fenséges való! Egy álmodozó lélek felébredése és harcra kelése a sivár, illuziók nélküli, durva valósággal az igazságért! A szokásos drámák-tól eltérően előttünk alakul itt át teljesen új lényű Nora. Fogékony és gazdag érzésű lelke előttünk foszlik ki illuzióinak büvös takarójából s előttünk kezdi meg csupaszon, lefosztottan új barát azok ellen, a kik őt boldogsága melegítő ködéből kifejtették. Nem mindjárt az első felvonásban határozott cselekvésekben kidomborodó jellem áll itt tehát előttünk, a melynek összetűzése a többivel és célra törekvő küzdelmei teremtenék meg a dráma magvát, hanem a lélek alapsajátosságainak elrejtett és titkos mélyeiben rejlik itt az a büvös erő, a mely lassan-lassan előttünk fejt ki magát a felvonásokban, hogy végül mint megáttólhatatlan hatalom szálljon szembe a könnyek és az illuzió nélküli fejek konvencionális bölcseségével, a mely őt boldogságától oly erőszakosan megfosztotta!

Lássuk Nora kiábrándulását mozzanatról mozzanatra. Tudjuk, hogy férjét kölcsönvevett pénzzel mentette meg, Günther révén csakhamar megtudjuk azt is, hogy e célra már több nappal az előtt elhalt atyja nevét hamisította. Nora itt is idealista, illuziókkal telt. Meg van

győződve teljességgel. Hiszen holmi kötelező dolgoktól, felelősségtől, törvények nem. Akkor hát határozottan Neki vissza: leányok hogy leöntö megkímélte megmentse fély pontosan: nők kell állan gedve. S ezt rossz jogász le Milyen nagyoból? Hiába válen! Hiszen velem a józan maga valódiságot sokat adna No eszteleni kezöl mely miatt mes lomból s mikor nek hazudozni rájait, sőt neje s mint mérgező el gyermekeit musának eddig töredéző lelkük keimet! Megmém nem is lehet iz

Ime az el a valóság sivár redés első hajaz nek fájától a esomban eltítta öljöje az illuziók Mennyi k jelenetek után? mind jobban és második felvára el akarja hagy tárgyat érinte gyermekeitől, fézékeny és fogé csapant. Lelke, ezadónak ézet fagyasztó szelöl ellene a védő n gedhetne; hátha — kérdi gyerme anyjokait, ha vég neki „Istenem“ kétöl s ez csak sodik lökést, boldogsága meny az a tárgy, a alásülyesztette! most elveszté i gyermek közötti

De még itt a földön! Itt val baján. Kinevezé talanságtól. Am kéhen illuzió sem minden. Felesége — s több semmi női ideált, a mlerőt, illettséget szerű egységisé kell szállania. Ez felleget fölött, ha köznapi felfogás kölesli hibái előt tegeződnék s felfogása felett a csak „kiesnyes realizmussal“ váz Kiesinyes? Hát kor Nora ki akatitok okaimat ké annak kell lenne nek csakugyan yther elhocsátása. Mily fájdalmas! „Volt szíve, Ne csak azért is. Ne mást. Segítség! a drága háziarát

Megtörtént az ő drága, idealizmenyországából a Ime foszladozni vára is, magának a szétéptni. Milyen barátja van. A szbe tiltott viszony mindent, ehhez esétlenségbe jutó menekedett. Határ Rank, akilhez natan asszony, m szerelmese bele nak. Szétosztott e illuziója is. O Ra most azt kell talnálni öbelőle. M „Vagy úgy?“ len tudott lenne szép volt.“ Merden teze volt illu egy házi barát. hogy a lámpa itt nak is vége! Ez Norának illuziókkott egészen alá dása megvilágosod előtt. Az örület iszer és utóljára fé

Melléklet a „Bácska“ 12-ik számához.

győződve teljes lelkéből arról, hogy ártatlanul cselekedett. Hiszen haldokló atyját csak meg kellett kimélnie holmi kötelező és férje halálos betegségét hirtelen adó dolgoktól, férje életét pedig csak nem hagyhatta veszélyben. Okai tehát nemcsak, magaszkodás voltak. „A törvények nem kérdezik az okokat“ mondja Günther. „Akkor hát nagyon rossz törvényeink vannak“ feleli határozottan Nora. S mikor Günther kijelenti, hogy erre az iratra őt elfogják, mily szent meggyőződéssel vágja neki vissza: „Ezt én nem hiszem. Ne álljon jogában a leánynak hogy halálos beteg atyját gondtól és aggodalomtól megkímélje? Ne álljon jogában egy nőnek, hogy megmentse férje életét? En nem ismerem a törvényeket oly pontosan; de meg vagyok győződve, valahol benők kell állania annak is, hogy ilyesmi meg van engedve. S ezt ön nem tudja, ön, az ügyvéd? Nagyon rossz jogász lehet ön Günther ur?“ — Szegény Nora! Milyen nagyot kell esned idealizmusod és illuzióid egéből! Hiába védekezel tovább: „Nem, nem, az lehetetlen! Hiszen szerelemből tettem!“ Tudod-e mi az a szerelem a józan fejek és szívek előtt? Tudod-e mi a maga valódiságát? Günther fenyegetéseire még nem sokat adna Nora, de mikor imádott, idealizált férje is eszteleni kezdi előtte a névhamisítás borzasztóságát, a mely miatt most Günther is ki van taszítva a társadalomból s mikor élénken lefesti előtte „hogy kell az ilyennek hazudoznia, színelni, a képmutatást játszani, felebarátjai, sőt neje és gyermekei előtt is álarcot hordania“ s mint mérgezi meg az ilyen egész házat s mint rontja el a gyermekeit: akkor már megbasad illuzióinak, idealizmusának eddig szilárd burokját s a rémülettel elsápadva töredéke lélekkel kiált fel: „Hogy én elrontom gyermekeimet! Megmérgezem tőzhelyemet — Ez nem igaz — nem is lehet igaz sohasem!“

Ime az első lökés, mely Norát az illuziók egéből a valóság sivar mélységébe taszítja. Ime a tudatra ébredés első hajnal hasadása, a tudatra ébredés, a melynek fájatol a Teremtő a biblia szerint már a paradicsomban eltiltá az első emberpárt, mert a tudás megölöje az illuzióknak, a boldogság kufforásának!

Mennyi kint állhatott ki ez a megszézt lélek e jelenetek után? Mennyi elhatározás szeldelhetette azt a mind jobban és jobban tudatosságra ébredő agyat! A második felvonás első jelenetében megtudjuk, hogy Nora el akarja hagyni férjét és gyermekeit. Mintha csak tízes tárgyat érintett volna, ugy retten most vissza Nora gyermekeitől, férjének rettenetes tanításai után. Az érzékeny és fogékony lélek illuzióiban rohamosan megcsappant. Lelke, melyet ártatlannak, idealizmustól duzzadóznak érzett az imént, bűnösnek, a sivar valóság fagyasztó szelétől érintettné látszik most előtte. Keresi ellene a védő meleget mindenfelé. Hátha még felmelegedhetne; hátha újra boldogságra élhetne! „Azt hiszi“ — kérdi gyermekeinek apóját — „hogy elfelejtették anyjokat, ha végkép elmenne?“ S mikor Mari azt mondja neki: „Istenem — végkép“, hiszen ő is elvált gyermekeitől s ez csak néha-néha ír neki: akkor kapja a második lökést, hogy annál rohamosabban hulljon alá boldogsága menyországából. Ime menekülést keresett, s az a tárgy, a melybe kapaszkodni akart, még jobban alásüllyesztette! Ártatlansága illuziójából már kifoszlott s most elveszté ime a gyermeki szeretet, az anya és a gyermek közötti viszony idealizmusát is.

De még itt van a szerelem, a legboldogítóbb illuzió a földön! Itt van még a férje! Hátha ő segíthet minden baján. Kinevezi Günther s ezzel megmenti képzelte boldogtalanságától. Amde Róbert egészen más lélek. Nincs lelkében illuzió semmi. Hideg, természetes, merev benne minden. Felesége ő neki csak kis „csalóány“, „pacsirta“ — s több semmi. Az ilyen lélek nem látja nevében a női ideált, a melyhez fel kellene pillantania, a melyből erőt, ihlettséget lehetne merítenie, csakis a pusztá, egyszerű egységét, a melyhez az ő hideg eszének alá kell szállania. Ez a lélek nem röpököd magasztos illuziók fellegé fölé, hanem lenn járál a társadalmi szokások, köznapifelfogások mindennapos talaján. A Günther „erkölcsei hibái előtt még csak szemet hunyt volna — de tegeződnek s ezt szégyelli.“ Mily magasan áll az ő felfogása felett a Nora idealizmusa, mikor ezt ösztintén csak „kiesinyes tekintetek“ nevével nevezi! S mily durva realizmussal vág erre vissza Róbert: „Mit mondasz? Kiesinyes? Hát kiesinyesnek tartasz engem?“ Majd mikor Nora ki akarja szavait magyarázni: „Mindent! Indító okaimat kiesinyeseknek mondom, akkor nekem is annak kell lennem. Kiesinyes. — No igen. — Nos ennek csakugyan véget kell vetni.“ S ezzel elküldi Günther elbocsátását. Látni kell most Nora kétségbeesését! Mily fájdalmas lemondással mondja férje távozta után: „Volt szíve, hogy megtegye. Igen, megtette. Megtette csak azért is. Nem — az örök istenre, nem — akármilyen más. Segítség!... Egy kibúvót!“ Es jön Rank orvos, a drága házibaráta.

Megtörtént tehát a harmadik lökés is. Férje, az ő drága, idealizált Róbertje lökte meg, hogy szerelme menyországából alázódtsa. Meglökte, volt szíve hozzá. Ime foszladozni kezd immár szerelmi illuzióinak tündérvára is, magának az ő Róbertjének durva realizmusa kezdi szétéptni. Milyen jó dolog is az, hogy az embernek házi barátja van. A szinarany barátság, a melyet nem piszkol be tiltott viszonyok semmi föltja, megtesz az emberért mindent, ehhez szegényérzet nélkül fordulhat a szerencsétlenségbe jutott ember. Nora valóban Ranknál keres menedéket. Hátha Rank kifizethetné adósságát. S ime Rank, akihez most először fordul segítségért ez az ártatlan asszony, még életét is kész érte feláldozni, mert szerelme belé. S ezt nyomban meg is vallja Norának. Szétoszlott ezel Norának a házi barátságról táplált illuziója is. Ó Rank készségét barátságának nézte s ime most azt kell tapasztalnia, hogy ez kedvesét akart csinálni öbölöle. Most már nem fordulhat többé hozzá: „Vagy ugy!“ — mondja neki — „De hogy ilyen ügyetlen tudott lenni, doktor ur, mikor minden olyan szép volt.“ Mert (mintha így folytatta volna) minden tele volt illuzióval. „Mondhatom doktor ur, szép egy házi barát. Mondja, nem szégyenli magát most, hogy a lámpa itt áll?“ — Tehát a tiszta barátságának is vége! Ez volt a negyedik lökés, a mely Norának illuziókkal telt lelkét érte. S ő még sem bukott egészen alá. Tudatra ébredésével, gondolkodása megvilágosodásával rémülve látta az örvenyt maga előtt. Az örület idegességével keresett ellene még egyszer és utoljára férjénél menedéket. Kétségbeesett lelké-

nek e harcát csak látni kell és élvezni. Már-már megsemmisítő boldogságának és idealizmusának agoniája ez, a nemsokára kialvó érzés melegének utolsó fellobbanása. Itt domborodik ki igazán Ibsen mesteri ereje, itt, a második felvonás tancjelenetében. Az illuzióból már-már teljesen kifoszló s az érzésnélküli, sivar okoskodások örvényébe süllyedő léleknek végső erőfeszítéssel kifejtett kapaszkodása ez megsemmisítő boldogsága után, végső kilodása az örület hevességével. Nem csoda, ha Róbert azt kiáltja a táncdarabot játszó Ranknak: „Hagyd abba Rank, hiszen ez tiszta ördögös!“

Ime most már szédülletes gyorsasággal halad Nora illuzióinak görgetege. Csak egy kis lökés és rohanás még — s oda van minden! S vajjon képes-e ezt valaki feltartóztatni immár?! Csakis egy földöntúli hatalom varázsa az idealizált férjben, egy „csoda“. S Nora még bizik e csodában.

S szegény Nora! Nem sokáig bizhatott benne. A harmadik felvonás estély-jelenete ép most ért véget. Róbert egyedül akar lenni. A pezsgő tüzétől égő vágygál hozza haza nejét, hogy csak az övé legyen, hogy őt földön tül kéjkebe ringassa. Egyik oldalon a pezsgőtől és vágyaktól ittasult férj — a másikon a már örökre távozni készülő s a sivar valóra ébredező feleség. Hogy egyesülhet e pillanatban ily két ellentétes lélek?! Nora szabadkőzik s csakis visszatartani iparkodik férjét, hogy Günther levelét még ne olvashassa. — S a mitől félt, azt ép magaviseletével idézte elő. Róbert leveleit akarja — és megtalálja Günther levelét is. „Igaz, igaz, amit ez az ember ír? Iszonyú! Nem-nem! Hisz ez lehetetlen! Nem lehet igaz!... Itt maradsz és számot fogsz adni, van-e fogalmad arról, hogy mit tetted?... Oh milyen rettenetes ébredés! Az én örömem és büszkeségem az egész nyolc év alatt nem volt más, mint maga a képmutatás, a hazugság — sőt még rosszabb — még rosszabb — a bűntett! Oh feneketlen oesmányság, mely ebben rejlik! Píha-Píha!... De sejteneim kellett volna, hogy ilyesmi fog történni. Előre kellett volna látnom atyád könnyelmű elveit; — hallgass. Atyád könnyelmű elveit mind örökölted. Se vallásod, se erkölcsöd, se kötelességérzeted... Semmivé tetted boldogságomat — feldultad életemet.“ Igy állt Nora elé férje az ő durva, egyedi realizmusával. A csaknem összes illuzióból kiesett léleknek csak ez a lökés kellett még, hogy, a mitől — nem tudatosan — oly rettegve retteggett, ott álljon előttünk kopáran, sivarán, érzéketlenül, mint a csuszás sziklakő, de egyszersmind kemény elhatározással, szilárdan, ha valamit el-tökélt, akarcárek ép maga a szirtkő. Most már teljesen kiábrándult, félelmetesen kijózanodott, rettenetesen tudatra ébredt. „Ha én nem vagyok többé, te szabad vagy“ iparkodik elszántan megnyugtanni férjét. „Semmi frázist“ — feleli vissza — „Atyád is dobálódzott az e fajta szolásmódokkal. Mit érne az nekem, ha te többé nem vagy. Eppen semmit. Günther azért nyilvánosságra hozhatja a dolgot; — még azt fogják hinni, hogy én voltam a bűnösöz.“ Ez az idealizált férj a maga egyedi, durva egoizmusával! Vajjon lehetnek-e ennek illuziói? Képes-e ennek magasabb szerelme a lelke? Csak ez vezet az ilyen embert, de nem érzelme, a mely bűvös körbe burkolja egyedi tárgyát s körülveszi a női fogalom végtelentül gazdag idealizmusával.

Ez volt az ötödik és utolsó lökés, mely Nora lelkét az érzéketlenség, a fásultság, tehát a közfelfogás előtt érthetetlen szivtelenség posványába dobta alá. Az ő ábrándos és illuzióktól pezsgő eleven lelke, most minden érzelme, minden illuziója meg van halva. Nem feleség, nem anya ő már többé önmagára előtt — hanem egy önön világból kitaszított, egy önegyediségből kifogatott szerencsétlen teremtés, a kinek nem maradt meg e fosztogatás után semmije, csak hideg, számító esze, hogy vezesse őt most ezen elégtételt kereső harcában a fosztogatókkal, a közzel, a társadalommal szemben. Ez a lélek nem ébred, nem ébredhet boldogságra többé. Az illuziók eloszlott köde esze napsugaránál nem idézhető fel többé. Ezt a veszteséget nem igen szokta az emberi lélek oly hamar kivehenni. Hiába most már minden. Hiába a Krisztina jó lelkének műve, a Günther visszaküldött kötelezővénye; hiába az örömben kitörő férje békéltető hangja: „Még vagyok mentve, Nora, meg vagyok mentve“, — Norát nem mentheti meg többé senki és semmi. Mennyi keserűség, mennyi lemondás van e két szavában: „És én?“ — S mikor férje megbocsát neki, mily gunyos keserűséggel mondja neki: „Fogadd köszönetemet boesánatodért.“ Mily ellentétes tehát a változás a férjben és a nőben egyszerre! Az a nejt csak hideg számításával, önző egyediségével szerető férj, akire találon mondja Nora: „Csak örömet szerzett nektek, hogy belém vagytok bódulva“, mihelyt elmúlt a belátás, komoly terjeit fenyegető veszély, egyszerre megbocsát, szereti nejt ura. Mert ez a szeretet illuzió nélküli, üres, rideg egoizmus, esengő-bongó frázis csupán, olyan, a melynek mondják, fogadják, hazudják. Ebből is kiteszik Róbert kiesinyes lelke. De a Nora szerelme ábrándos, ideális, illuzióktól duzzadó, magasztos. Az ő szerelme is a realitásból hajtja ki gyökereit, de nem marad a durva, piszkos földön, hanem elágas-bogasodik az idealizmusnak ragyogó napfénytől hevített egében. A ki ily magasból bukik alá — az halálosan sérti meg magát. S Nora valóban nem kelt fel többé. Haldokló boldogsága keserű vallomásokra kényszeríti: Megtagadja, hogy valaha boldog volt; mert ily férj mellett ez lehetetlennek látszik most előtte. Nem is volt más, „csak vig“. „De otthonunk nem volt más egy játszó szobánál. Odahaza atyámnál ugy bántak velem, mint egy kis babával; itt, mint egy nagygyal. A gyermekek viszont az én babáim voltak. Felvidultam, ha játszottál velem, ép ugy mint a gyermekek is felvidultak a maguk részéről, ha én játszottam velök. Ez volt a mi házasságunk Róbert.“ S mintha csak ezt tenné hozzá, de most már kinőttem, kijózanodtam, tudatra ébredtem a babajátékok naivitásából. El ezekkel a babákkal, a melyeknek nevelését „te nem mernéd reám bízni“. „Oh teljesen igazad volt, én nem tudok megfélemleni ennek a feladatnak. Előbb egy másikat kell megoldanom. Rajta kell lennem a magam nevelésén. S ennél te nem vagy képes segíteni. Magamnak kell veled foglalkoznom s ezért most elhagylak“. . . „nem elégedhetem meg többé azzal, a mit a legtöbb ember mond s a mi a könyvekben áll. Magamnak kell a dolgokról gondolkoznom s iparkodnom, hogy velök tisztába legyek.“ Mert „egyáltalában nem vagyok tisztában a dolgokkal. Csak annyit tudok, hogy egyről-másról egészen más vé-

leményen vagyok, mint te. Most is csak át hallom, hogy a törvények mások, mint a minőknek én gondoltam; de hogy a törvények jók, ez nem fér a fejembe. Tehát egy nőnek ne álljon jogában haldokló atyját kimélni, vagy férjét megmenteni. Ilyesmit nem hiszek...“

Ime itt áll előttünk az új Nora, az illuziótól ártatlanul megfosztott, egész lelkében meghasonlott, egyediségből kifordult Nora. Mozzanatról-mozzanatra előttünk alakult át, előttünk változott meg. Ez volna tehát az a hires „kiméra“, közönség-elképrázató „sfuxalak“, az az „ügyesen elleplezett abszurditás“ és „lélektani szörnyisztől?“ Vajjon nem a kritika beteg szemének víziója-e mindez inkább, mely valót valótlannal keverve össze, csak önmagát ámitgatja?! Annyi Nora magasztos lelkének alapvonaiból is kétségtelen immár, hogy ő többé vissza nem léphet. Egy Róbert szerethet az ő pusztá kifejezéseivel újra, de Nora lefoszlott illuziója, azaz eltűnt szerelme, tényleges szerelme nem lehet többé. Önmagát megölnie pedig nem kijózanodás, tudatra ébredés, hanem ellenkezőleg tudat-szűkülés, itéletel-homályosodás volna. Egy empirikus, közönséges mindennapi alakkal állnánk ez esetben szemközt, a ki ideges felindulásában, tehát az érzéseknek az ész fölötti uralma alatt eldobja a küzdelmet magától. Ez nem lehetne így kiábrándulás, hanem ellenkezőleg elbódulás, megszedülés. Nora magasztos lelke csak illuziók köntösét dobta le magáról, de megmaradt, sőt annál leplezetlenebben maradt meg előttünk maga a nagy elhatározásokra kész lélek. Szembeszállani a közzel, az egyetemessel, mely azt hiszi, hogy, mert erőszakával minden egyedít elsöpörhet, egyszersmind jogosan is söpri el, diadalmasan valóítani meg a gondolatot, a fogalmat, vagyis megtestesíteni a szeszmet a darabos, durva, egyedi sokasággal szemben — erre van alapjában a Nora lelke teremtve. Láthatni, ime, hogy az emberi boldogság csakis az emberi lélek illuzióiban rejlik. S a jelenlegi társadalom összes intézményeivel durva kézzel fosztja meg az embert illuzióitól. Egrészről bünteti mint bűnt, a ki nem tudatosan, olykor magasztos illuziókkal cselekszik, tehát mintegy megköveteli mindenkitől a tudatosságot; de másrészt nem iparkodik az önmagukban tehetetlen egyedeket tudatosságra ébreszteni, tanítani, nevelni. Ebben áll az ő ellenmondása. A Nora kiábrándulásbeli tragikumának ezek a rokon eszmekörei. Ez nyer megvalósulást Nora küzdelemre szállásában. De másrészt viszont a családi élet idealizmusa is életerőre ébred. Csak rokon, boldogságra, illuziókra egyaránt fogékony lelkek érthetik meg kölcsönösen egymást. Az ily egyediséget szükséges magasságában nem zavarja meg az alacsony, mindennapi élet apró-cseprő összeültözése, a kettős érzelme melege ragyogni fog állandóan és éltetően, mint a derült nyári égboltozat fenségesen ragyogó napja... .

Ez van az Ibsen Norájában. Ez az eszme domborodik ki Nora lelki átalakulásából: Azt a magasztos és bűvös illuzió-világot, a mely a házas élet zavartalan boldogságához mind a férj, mind a nő részéről szükséges, ha a mindennapi, darabos társadalmi életviszonyok szétfosztották, „csak a legnagyobb csoda létesítheti újra.“ Sem a gyermekei iránti ragaszkodás, sem az absztrakt, meg nem értett vallás nem segít itt többé, csak ha férj is, feleség is annyira megváltoznak, hogy a kettőjük közötti élet háza s s ág lehet.“ Ez van Norában megtestesítve. Nora és Róbert egyediségét kivéve a többi szereplők csak epizodikus alakok. Kiszínezik azt a képet, a melynek tárgya e kettőnek egymást módosító cselekvénye. S ebből a szempontból véve eléggé ki vannak doboritva.

Más kritika alá esik azonban a színész-szereplőknek, különösen a főszereplőknek, N. Bodrogi Linának játéka. Könnyedség s az ellentétesen hullámzó érzelmek kifejezésére tehetség található nála. S e kettővel aratta játéka diadalait. Amde a legfontosabb dologra, t. i. az érzelme mélységének s a még csak csendesen fejlődő elhatározásnak külső tolmácsolására nagy gongot kell fordítania. Utolsó nagy jelenete teljesen elhibázott volt. Lelke belső küzdelmet (a szindarabbeli utasítás dacára is, a mely merev tekintet jelez), ki kell határozottan fejtenie Róbert számonkérő beszéde alatt. A kezdetben megrendült, de később mind jobban és jobban magához terő és elhatározásra jutó léleknek arcán s feje tartásán erősen vissza kell tükröződnie. S mikor végre elhatározásra jut, ne legyen társalgása Róberttel a könnyed és szaloniás tanításszerű közlés hangján, hanem a megtört, illuzióból kifoszlott, sivar érzelme hangján tartva, s egyszersmind a rendíthetetlen elhatározásra jutott, tántoríthatatlan ember lelkét élénken tolmácsolja. Nem különben ajánljuk a mélységre törekvő fentebb jeleztek helyeken, a hol mindenütt erősen kell sejtetnie a nézővel lelkének meg-megcsappanását. A családós bánatának arcán pillanatokra való visszatükröztesése, percekig tartó önmagába-mélyedés s az ebből való fel-fel-ébredésnek markansabb jelzése — ezek sejtethetik a nézővel a változásokra fogékony s átalakulásra teremtett nagy léleknek, a minő a Noráé is, fokozatos megváltozását. Ajánljuk ezt a második előadás alkalmával Bodrogi Lina figyelmébe.

Simon dr.

Hirek.

Királyi adomány. Öfelsége a deszp.-szt.-iváni ev. fiók-egyhaznak, Abraham Vilmos pívicaei lelkész folyamodására, 100 frtot ajándékozott iskolaépítési célokra.

Kinevezés. földmívelésügyi m. kir. miniszter: Rác Sándort, a budapesti vincellérképezde ideiglenes minőségben alkalmazott segédtanítóját, ki mint borászati vandortanító nálunk is népszerű volt, ezen állásában véglegesítette.

Piknik. A „Vadászkürt“ termeiben szombaton zártkörű piknik lesz, melyet az előbbi évek hasonló sikerült mulatságainak hálás emlékeztetére, az alispán ur égise alatt, a fiatalabb vármegyei tisztviselők rendeznek.

Uj ügyvéd. Dr. Huber Dávid, lapunk jótollu dolgozó társa, Moholon ügyvédi irodát nyitott.

Esküvő. Thurszky János, Szonta község derék jegyzője, f. hó 15-én esküszik örök hűséget a kedves és szeretetre méltó Szuppek Ella kisasszonynak, Szuppek Béla, szontai nagybirtokos és megyei virilista egyetlen leányának.

Jóteky Nőegyletünk szombati táncfüzérkéje igen szépen sikerült, sőt — tekintve a táncos hölgyek rózsaszín ruháinak sokaságát — rózsásan folyt le. Reméljük, hogy anyagilag sem lehet az intézőknek a közönségre panaszuk. A világos viradtig tartó, laukadlatlan jó kedvvel folyt táncban részt vettek a nők közül: Dr. Csihás Benőné, Trischler Ferencné, Kósa Jánosné, Simonovits Kornélné, dr. Hrabeczy Istvánné, Friedmanné, Szilágyi Morné, Halm Ervinné, gróf Vasquezné; a kisasszonyok közül: Ergh Jozefin (Kerujajáról), gyulai Gaal Irma és Margit, Schneiderbauer Elza, Heindlhofer Etelka, Falcione Józsa és Mariska, Csenkey Mariska, Veszelovszky Ida, Mihályi Bella és Irma, Malberg Henriette, Kalapsza Bella, Késmárky Ilona, Paresetits Ilka, Ferics Klementin, Jerkovits Zsófia, Császár Stefánia, Wagemann Etelka, Trischler Nina, Hoffmann Ilka, Ulrich, kisasszonyok. A szépen sikerült mulatságra nem egyszer fogunk kedvesen visszaemlékezni, akik benne részt vettek.

Tűzoltó tisztújítás. A bajai önkéntes tűzoltóegylet a napokban tisztújító közgyűlést tartván, megválasztott elnöké Latinovits János ügyvéd, alelnöké Scheibner Gyula főkapitány, titkárrá Nagy Lajos, továbbá főparancsnokká Prigli Károly eddigi helyettes főparancsnok, alparancsnokká Odry Andor, szertárosá Bajai Péter, hetes bizottsági jegyzővé Nyirai János. Ki-nevezettek ez alkalommal osztályparancsnoknak Lengyel Andor, segédtitkárként Kazal Endre.

Farsangi dal- és táncestély. A zombori kaszinó-egyleti dalára 1890. évi februárius hó 18-án (huslagyó kedden) a polgári kaszinó-egylet helyiségeiben farsangi dal- és táncestélyt rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja. Műsorozat: 1. Maeska-kettős. Berthold G. tól. 2. Desperát ur. Vig monolog. Jules de Marthold után írta Gabányi. Előadja Rácz Soma ur. 3. A vartyogi nagy dalnokverseny. Farsangi bohóság egy felvonásban. Szövegét írta Gyalog Huszár (Kacziány Géza). Zenéjét részben szerkesztette, részben szer-zette Huber Károly. Személyek: A vartyogi uralkodó gróf, Pribil Ernő ur; búbajos neje, a grófné, * * *; Dalnokok: Ordító Mihály, alföldi halászegény, Mihályi Ernő ur; Kraxelhuber Tóbiás, presburgi háziúr, Traub József ur; Dimitrulu Mamaliga, román atyafi, Feuermann Manó ur; Borovicska Janó, nyitrai földbírtokos, Rácz Soma ur; Salamucci Maccaroni, nápolyi lantos, Staudacher József ur. Országnagyok, versenybírák, heroldok, lovagok, aprodok, ingyenesek, egy karmester, nép, csö-selek és urak. Történeti színhely: ott, ahol szinre ker-ri. Előforduló képletek: 1. A dalnokok harsogó disz-bevonulása: do, re, mi, fa, sol, la, si. 2. A vartyogi gróf üdvözlő éneke a vartyogi kastély tág termé-ben. Öröminduló. 3. Ordító Mihály könyvfaesáro dalai. 4. Kraxelhuber Tóbiás pártatlan kultur-tana. 5. Dimitrulu Mamaliga országhódító zengése. 6. Borovicska Janó ze-nészetű panaszai. 7. Salamucci Maccaroni zengetes ér-zelgésai. 8. A jury böles ítélet-hozatala. 9. A vartyogi gróf buzdító díszbeszéd. 10. A bájos grófné kegyelmes díjkiosztása. 11. A dicső dalnokok örömrivalgásai. 12. A dalnokok ünnepélyes és általános diszkivonulása: do, re, mi, fa, sol, la, si. Belépőjegyek 1 frtjával Sztrilich Zsigmond ur kereskedésében előre is válthatók. Kezdeté 8 órakor.

Halálozás. Bécsben a napokban halt meg bor-sódi Latinovics Béla lovassági kapitány 47 éves korában.

Ó-Becsén algimnázium. Ó-Becsén erős moz-galom indult meg egy ott felállítandó algimnázium lé-tésitése iránt. A kiküldött bizottság a napokban tartott ez ügyben ülést, melyen kiküldötte Szücs János tanítót Zentára, hogy az ottani gimnázium szervezését tanulmá-nyozza. A kiküldött már eljárt megbízatásában s jelen-tését a bizottság elé terjesztette.

Fizetésektelenségek. A bécsi hitelezői vég-egylet Stein P. csantavéri és Berger Jakab ifj. bajmoki kereskedők fizetésektelenségét jelenti.

Közvacsora. A zombori szerb olvasókör saját helyiségében 1890. évi február hó 22-napján táncgal egy-bekötött közvacsorát rendez. A tánc az épület földszinti helyiségeiben, a közvacsora pedig az emelet helyiségei-ben lesz megtartva. Családjegy ára 2 frt, személyjegy ára 1 frt. Belépőjegyek Karakásevits Milivoj ur könyv-kereskedésében, fenti napon este pedig a pénztárnál válthatók.

Eljegyzés. Ó-Becsén a bájos és kedves Meda-kovits Jovánkát eljegyezte Maesvanski Antal trvszéki kir. járásbírósi albiró.

Árlejtési hirdetmény. Zombor sz. kir. város tanácsa részéről ezennel közhírre tétetik, hogy az 1890. évi városi költségelirányzatban a város közezésére következő anyagok beszerzése szükséglete fölvetetett, és pedig 48,000 drb 18 1/2 cm. „szöbi“ kockakő 1000 drb 190 frt = 9120 frt, 2900 drb 18 1/2 cm. „szöbi“ kockakő 1000 drb 285 frt = 826 frt 50 kr, 110 köb-méter „szabári“ hasított kő 4 frt 3/4 kr = 481 frt 25 kr, 750 köbméter dunahomok 65 kr = 487 frt 50 kr, összesen 10915 frt 25 kr. Ezen anyagok ajánlat útján leendő szállítására folyó 1890. évi március hó 1-én a városház kisebb termében zártajánlatú versenyárgyalás fog tartatni. — Az ajánlatban az egységes árak és pe-dig a kockakőre 1000 drbként, a hasított kő és duna-homokra köbméterként kiírandók. — Minden ajánlathoz a szállítási szándékolt anyag minőségét előtűntető minta-darabkó is melléklendő, a mely az ajánlat lezá-rásánál használt pecséttel ellátandó. — Felhívtnak emelőlgyva a vállalkozni kívánók, hogy ezen vállalat elnyeréséért bélyeggel ellátott szabályszerű ajánlataikat a vállalkozási összeg 5% -ának mint bántépénznek csatolása mellett Zombor szab. kir. város polgármesterénél folyó 1890. évi március hó 1-ső napjának délelőtti 9 órájáig beadják, mert a később érkezendő ajánlatok figyelembe nem vétetnek. — Megjegyeztetik: 1. hogy a szállítandó anyagok a Ferenc-csatorna ugynevezett apatini hid mellett levő partra lerakandók lesznek; 2. a Ferenc-csa-torna vontatódj (Peage) a szállítási költségárakba fel nem veendő, miután a város részére történő szállítások díjmentesek; 3. hogy a szállításhoz folyó évi július hó 1-ig kell befejeznie lennie; 4. fentartja magának a város az ajánlatok közötti szabad választást, valamint, hogy azon esetben, ha jelen versenyárgyalás kedvező ered-ményre nem vezetne, valamennyi beérkezett ajánlatot visszautasítani. Az árlejtési feltevételek a városi mérnöki hivatal helyiségében megtekinthetők. Zomborban, 1890. február hó 7-én. Dr. Csihás Benő, polgármester.

Bál. Ó-Szivacon f. hó 11-én polgári bál lesz Ma-hotka György vendéglőjében.

Esküvő. Manojlovits Milan, ó-szivaici g. kel. ta-nító vasárnap vezette oltárhoz a kedves Vrtunsky Je-lica kisasszonyt.

Újévi üdvözetek megváltása címén a lé-tésitendő árva- és szeretetház alap javára begyűlt adó-mányok. Sándor Béla 20 frt, Schmausz Endre 5 frt, id. Ertl János 5 frt, Karácson Gyula 2 frt, Schlagger Gyula 5 frt, dr. Pilásánovits Mátás 5 frt, Korbay Ká-roly 5 frt, Vojnits Dávid 1 frt, Sauer Ferenc 3 frt, Mihályi János 2 frt, Szalay Károly 3 frt, Matkovits Lajos 10 frt, Ribovics András 5 frt, Gombos Béla ó-becei főszolgabíró 3 frt, Krappenheim József 2 frt, Zsupanszky Lyubomir 5 frt, Mihályi Sándor 5 frt, dr. Kameniczky Sándor 3 frt, Rosenberg Mór 2 frt, Szalay József 2 frt, Simon József 2 frt, Fischer Nándor 2 frt, Hartmann János 2 frt, Pavlovits Izidor 1 frt, Hoffmann Frigyes 2 frt, Traupmann Endre 1 frt, Kohut Henrik 2 frt, Szebold Károly 1 frt, Jeney Mihály 1 frt, Szász János 5 frt, Radimetzky Ferenc 3 frt, Tápay Péter 3 frt, Puck István 3 frt, Kapetanovits János 3 frt, Sig-mond Guntér 2 frt, Auer Ferenc 1 frt, Czirfusz Ferenc 3 frt, dr. Alföldy Gedeon 5 frt, Utornik István 1 frt, dr. Rátai József 5 frt, Tápay István 1 frt, Jakobsits János 1 frt, Városvás László 2 frt, Kuluncsits Ágoston 1 frt, Maitzen Alajos 1 frt, Poppovics Mikró 1 frt, Pozsonyi Béla 1 frt, Türr Antal 1 frt, Hoffmann Károly 1 frt, dr. Széchenyi Tamás 1 frt, Trischler Ferenc 1 frt, ifj. Szemző János 1 frt, Poppovits Dusán 2 frt, dr. Pavlo-vits Simon 2 frt, Lelbach Keresztély 1 frt, Szücs Mihály 1 frt, Csiesáky Mihály 1 frt, dr. Lovász Márton 1 frt, Szemző Károly 1 frt, Pribil Ernő 2 frt, Roheim Károly 10 frt, Rosenberg Mór 5 frt, Egl József 2 frt, Szár-esevits Jenő 2 frt, dr. Milkó Ignác 2 frt, dr. Koch Mór 1 frt, Császár Péter 3 frt, dr. Nagy Kálmán főszolga-bíró 2 frt, Pfeifer József 1 frt, Rumbach Mihály 2 frt, Bikitzky Tamás 2 frt, Berecz Károly 3 frt, Flits János 1 frt, Lakatos Béla 2 frt, Vibriál József 1 frt, Szonta közég előjárósága 5 frt, Brezovszky Vazul 5 frt, ifj. Ertl János, József és István 15 frt, Törk János 5 frt, Heintz Albert 5 frt, Krah József 5 frt, Városvás Károly 5 frt, Szemző Mátás 5 frt, Wamoscher Nándor 5 frt, Kármán József 2 frt, Tessényi István 2 frt, Scultéty Kornél 2 frt, Mallin Károly 1 frt, Popovits Vazul 1 frt, Mladoniczky Vince 1 frt, Zányi József és Faller Alajos 3 frt, Bosnyák János 2 frt, Cseh Ervin 10 frt, dr. Dan-ninger Ádám 5 frt, Ribiczey Béla 3 frt, Lajthay Benjá-min 1 frt, Mikó Mihály 1 frt, Piukovits József 5 frt, Vuits Péter 1 frt, Uj-Verbász közég előjárósága 4 frt, Berzenkovits Péter 1 frt, dr. Molnár Károly 5 frt, dr. Thoman Jakab 3 frt, Soós Gábor 2 frt, Mokry Dezső 1 frt, Jusits Lajos 1 frt, Wény Márton 10 frt, Zsabyai főszolgabíró Raitis Miklós 1 frt, Zákó Milán 3 frt, Mi-kosevits Kanut 1 frt, dr. Fleischer Simon 2 frt, Szárits Bertalan 5 frt, Szücs Lajos 3 frt, Csupor Gyula 2 frt, Harlikovits Gyula 1 frt, Lederer Pál 1 frt, dr. Szommer Antal 2 frt, Bartl Antal 1 frt, Válik Imre 1 frt, Bogóyó Ottó 1 frt, báró Rédl Béla 10 frt, Krieg Béla 2 frt, az adai gyűjtőven Jablonszki Miksa 2 frt, Opitz Sándor 2 frt, Fridrik Tamás 1 frt, Freidinger Ferenc 50 kr, Neográdi János 20 kr, Makra Dávid 20 kr, Ábrahám Mihály 1 frt, Petrovácz Ferenc 1 frt, Hodik Dávid 50 kr, ada-moholi hitelintézet 1 frt, Senk Antal 1 frt, N. N. 30 kr, N. N. 30 kr, N. N. 30 kr. Összesen 373 frt 30 kr, azaz: háromszázhetvenhárom forint és 30 krajcár. Kelt Zomborban, 1890. január 25-én. Schmausz Endre, alispán.

Kütfúró, mint hypnothista. Ó-Becsén Neukomm Ferenc, verseci kütfúró, hypnothista előadást tartott. A hypnothizáltak teljesen akaratainak befolyása alatt állottak s mindent megtektek, amit kívánt tőlük. Az előadást nagyszámú közönség nézte végig.

Szerb lapszemle. A „Zasztava“ f. évi 14-ik számában Bosznia és Hercegovina önállóságáról igen ér-dekes cikket közöl, mely lényegében a következők hangzik: „Be fogunk bizonyítani, hogy Ausztria-Magyar-ország kormányza Bosznia és Hercegovinában a szabadság fejlődését nem hogy előmozdította volna, hanem arra iparkodott, hogy azt elnyomja. A szerbek és katolikusok az okkupációra kirendelt katonaságot barátságosan fo-gadták, amit a mohamedánok azonban nem tettek meg, hanem minden vonalon ellentáltak. Az okkupáció gya-sran haladt s akkor utána rögtön kellett az elfoglalt tar-tományokat pacifikálni. A munka megkezdődött. Agyon-lövés, akasztás, fogságbehurcolás napirenden voltak. A nagy horvátokból készült hivatalnokcsereg ördögi szol-gálatokat tett Ausztria-Magyarország kormányának. Spun, Strizity, Kaszomovity és mások a helyett hogy tanul-mányozták volna a népet és igazságos rendeletekkel kor-mányozták volna, ahelyett üldöztek mindenkit, aki csak szerb volt. Ez volt az első, ugynevezett Filipovits véres áerája Boszniában. Utána jött Jovanovits, de alig lépett be a konakba, már is helyet kellett adnia Württemberg hercegnek. Ennek is első dolga volt üldöznie venni a szerbeket s pártolni a török bégeket, akikkel barátságot kötött. Ellenkező rendeleteket bocsátott ki a közös kor-mány és a szerajevói kormányzat. A közigazgatásban, pénzügyben, igazságszolgáltatásban egész zűr-zavar ke-ltezett. Württemberg távozásával jött báró Dahlen. Ez az ember beteges és ideges lévén, többet gondolt egészségével, mint a kormányzással s így kormányzása alatt nem lett a szerajevói kormányból egyéb, mint a közös pénzügyminiszteriumnak egyszerű végrehajtója. Utána jött báró Appel. Ezen ember kormányzása alatt behozatott a haditörvény, mely ellen felkelés ütött ki Mos-tárban. E felkelés elnyomott s Hercegovina legtekin-télyesebb férfait börtönbe vetették, köztük a mostári mitropolitát is. Ez időben Szláv közös pénzügyminisz-ter távozásával Kállay jött. Ennek jöttével a szerbek örültek, mert azt hitték, hogy Kállay, mint a Balkán félszigeten lakó népek ismerője, helyesebben fog eljárni, mint elődjei. No de ebben is keserűen csalatkoztak. A kormányzásban tett ugyan reformokat, de azok nem vol-tak üdvösek a szerb népre. Bosznia és Hercegovina to-nyábbra is fog górnýedni a szigorú katonai kormányzat alatt. Önállóságról tehát szó sincs.“ Ujvidék. Szalay György.

Elismerés. A zombori első temetkezési egylet f. hó 2-án tartott közgyűlésén Schaffner Józsefnek az egyesület iránt 25 éven át tanusított önzetlen buzgal-máért és tevékenységéért jegyzőkönyvi elismerését nyil-vánította.

Esküvő. Jánosy Máté, apatini kir. járásbírósi albiró, a mult szombatn tartotta Baján esküvőjét a szép Scherer Anna kisasszonnyal, Scherer Antal leányával.

Választás. Ujvidék város törvényhatósága Pro-fuma Róbertet és Rohonyi Dezsőt irnokká választotta meg. **Gondnok.** Papik József volt ujvidéki ügyvédi kamara Zombori László ujvidéki ügyvédet nevezte ki.

Gordonka-estély folyt le Ó-Becsén a napok-ban. Az estélyen Tollinger Róbert kiváló gordonkanü-vész is részt vett s művészi játékaival frenetekus lelke-sedésre gyújtotta a nagy számú intelligens közönséget. Az estélyen közreműködött még Pavlovits Julka kisasz-sony, ki két dalt énekelt el, továbbá Zomborszki Lepo-szava kisasszony, aki zongorán játszott. Az előadást reg-gelig tartó tánc követte.

Névváltoztatás. Grünstein Kálmán zentai ille-tőségű ugyanottani lakos vezetéknevét „Garai“-ra vál-toztatta.

Elfogott bankár. Heim Lajos bankárt, ki Bécsből 100,000 frt deficit hátrahagyásával megszökött, a napokban az ujvidéki rendőrség ottani rokonainál elfogta.

Hirtelen halál. Ó-Becsén Károlyi József, ó-be-cei ügyvéd, a mult pénteken éjjel szívinfarkásban hirtelen elhunyt. A meghalodogult halála előtt még pár órával vig társaságban vett részt s egészen jólérezte ma-gát. Károlyi 70 évet élt s a szabadság harcot mint honvédfőhadnagy kiűzötte végig. Temetése nagy részvét mellett vasárnap délután folyt le.

Táncmulatság. A zombori jótekyonőegylet táncfüzérkéje alkalmából felléptettek: Roheim Károlyné 10 frt, Dalmay Hedvig 5 frt, Fernbach Bálintné 5 frt, Pilásánovics Mátás 4 frt, Szilágyi Mór 3 frt, Azaray N. 3 frt, Simonovits Kornél 3 frt, Barthal Józsefné 2 frt, dr. Spitzer Morné 2 frt, Esztergamy Borbála 2 frt, dr. Margalits Ede 1 frt, Kiss Gyula 1 frt, dr. Pataj Sándor 1 frt, Tápay István 1 frt, Szücs Mihály 1 frt, Jeiszl 1 frt, öz. Czapp Jánosné 1 frt, Szokola 1 frt, Ertl Gyula 1 frt, dr. Csihás Benő 1 frt, dr. Czvetkovics Péter 1 frt, Szabó Sándor 50 kr. Összesen 52 frt 50 kr. Her-zenberger Sándor a jótekyonő cél iránti tekintetből 80 frt helyett 70 forintért látta el a zenét. Gyertyát aján-dékozni szivesek voltak: Szemző Istvánné 2 fnt, Fern-bach Bálintné 2 fnt; egy-egy fontot: Alföldy Gedeonné, Sztipics Mária, Auer Borbála, Széchenyi Józsefné, Sver-teczky Anguszta, Szilágyi Morné, Molnár-Trischler Anna, Szláv Elemérné, Schmausz Endréné, Kórics Eszter, dr. Engelshaus Vincéné, Auth Flóra, Husvéth Mária, Dal-may Pálné, Margalits Edéné, Lippert Erzsébet, Rudics Mihályné, Bieliczky Károlyné, Szemző Gyulané, Sándor Béláné, Joksmann Izabellá, Mihályi Jánosné, Kirehner Karolina, Dömötör Pálné, Schaffner Mária, Frey Julianna, Kekezoovics Emma, Hauke Imréné, Volf-Esztergamy Mária, Esztergamy Borbála, Halm Ervinné, Jakobits Mihályné, Kósa Jánosné, Havel Erzsébet, Gallé Friderika, Barthal Stefánia, Blumenthal Zsófia, Karácsony Gyulané, Schnei-derbauer Vilma, Késmárky Etelka, Thim Antónia, Kohut Ilka, Trischler Ferencné, Milasevicsné, Falcione Gusztávné, Pocsaky Sándorné. Fogadják ugy a felléptetőket, mint a szives ajándékozók a nőegylet halás köszönetét. A táncfüzérke összes jövedelme 180 frt 50 kr volt. Mi-hályi Jánosné, alelnök, mint a táncfüzérke rendezője.

Esküvő. Borgyoski Mladen helybeli g. kel. lel-kész kedves leányát, Zorkát, vasárnap vezette oltárhoz Poppovits Theodor theologus.

A szerb egyházügyek. Ujvidékről írják: A karlócai g. n. e. metropolitai tanács f. évi február 17-én össze fog ülni, a melyben el leend határozva, melyik napra tűzzék ki a kongresszusi képviselők választását.

Az ujverbászi takarékpénztár, mult évi zár-mérlége szerint, 27000 frt részvénytökével és felannyi tartalékkalap 5311 frt tiszta nyeresémet ért el, mely-ből egy-egy 90 frtos részvényre 10 frt osztalék esik. A tartaléktökére 1260 frtot utaltak, ami szolid kezelésre mutat.

Halálozás. Szenttamason Dungserszky Lukács nagybirtokos meghalt.

Végtárgyalás. Ujvidékről írják: Tomits Jásót, az orvosok hosszabb megfigyelés után épelméjűnek és teljes beszámíthatóságának mondták ki, s minthogy a vádhatározat ellen eddig magaviseletéből következtetve, felebbezni nem fog, a végtárgyalást nemokára kitűzik.

Elfogott gyilkos. Uj-Verbáson elfogták azt a gazembert, aki mult karácson börtjén nyílt utcán le-szurta Wagner Frigyes ottani orvosnak csinos cselédjét.

Nekrológ. Deszpot-Szent-Ivánon nagy részvét mellett temették el Brezovszky Maxa g. kel. plébánost. A meghalodogult 83 évet élt.

Himen. Orth Mihály, torzsai kereskedő, a napok-ban esküdtött meg D.-Szent-Ivánon Schneider Péter ref. tanító kedves leányával, Karolin kisasszonnyal.

Világítás Zentán. Gfrerer Miklós, a bács-bod-roghmegeyi vasutak ismert építője, villamos, esetleg lég-szeszvilágítást akar behozni. Evégből fölhitva ugy az egyeseket, mint testületeket nyilatkozattételre az iránt, hogy melyik világítást óhajtsák inkább behozni.

A patriárka választásáról azt írja a Szerb-szki Nérod, ápril 24-én Szent-György napján fog meg-tartatni, még pedig előreláthatólag bizonytalan eredmé-nyvel, mert a pártok mindegyike külön-külön jelölt mel-lett okvetetlenkedik.

Gyurgyevó községe regále kártalanítás címén 19,000 frtot kap az államtól.

Felleggyilkos. Fernbach Antal temerini nagy-birtokosról néhány főúrosi lap és ezek nyomán több vidéki is tévesen közölte, hogy ép elméjűnek nyilvánít-ott ki. Mint az „Ujvidék“ értesít, a közegészségügyi tanács még nem mondtotta ki végleges érdembeli véle-ményét, hanem nevezett elmebeli állapotának megáll-ápitása végett személyes, közvetlen megfigyelés alá veendő, miért is legközelebb valamely orsz. tőbolydába fog szállíttatni, e megfigyeléstől tététvén függővé, hogy az ottani orvosi szakvélemény felülvizsgáló közegész-ségügyi tanács érdemleges határozatot hozzon.

A pénzügyi közigazgatási bíróság leg-közelebb a következő elvi jelentőségi határozatokat hozta: 1. Adóbehajtási illeletek elvülésére nézve is irány-adó az 1883. évi XLIV. t. e. 90. §-a.

2. Beadványok, a melyekkel az adóköteles felek a pénzügyi közigazgatási bíróság által tőlük bekívánt adatokat betérjesztik, valamint e beadványok mellékletei: bélyegmentesek.

3. Utazási előleg kintalványozása iránti kérvények: bélyegkötelesek.

Tánc gári olvasókör mulatságot s sikerült. A né szín-java kö Bogyo Odórné Jakabné, Krag ifj. Horváth I. borné, Spitzer Fischer József Leányok: Szil ler Janka, Sp és Braun Cec ilyen táncmul tani anyagi é lkeltség urak, tapintatossága élet nemcsak zetje lett, és telyt rendezni vasőkori vend ügyességéért e

A br. alatt. A br. özvegy (szül. mint a hagyot tottak. A pere vagyonban be megváltozott a gróf Tekei ors iránt érdeklődő hogy a tömeg és jövedelme „jogon“ lehet a dapesti törvény a hagyaték gó viselőt nevezé dalkodási ren lábás jószágok is f. hó 7-én a hozzájárásra j nok előterjeszt

Artézi megyei vasútú fényesen siker 24 óránkint 10 mérséklete 16° kűtmester eszté

Gazdál előzőr a reg y azonban nagy nek kevésbe n városi kapitányt haza jött, család azzonnal igénye megmenteni a pedes által kion

Bál. A c 4-én, a szabade lett, bált rendez került. A bálon Es ha volt is v lábaira panaszok sikerült, az a szönhetjük, kik közül ott voltak: Albertne, Basel Gottlieb Edéné, tala Antané, Krausz Zseni, ger Mariska, I Schläffer Lajos Weiner Lina. Szokola Gyula 50 kr, Milkó 1

O-Kaniz tott meg az 188 ténynőegylet“ a táncvigalom, me mely félreismerhe kosságunk mind illette rangkülön konysági és nem tulnyomó részé tette ki, s hogy által volt képvisel kar pedig alig vol rejlik, hogy közs uri ház, melynek az influenza, vag ne sinlődnének. biztosítása körül manyi tagjaít és meg, mely siken a táncvigalom re egyleti tőke a ba gyarapodott, me y hozzájárultak: a „Generál“ biztosi Krahl Ernő ur 2 Herez Ede és Gr kral, Lungovics és Freund József öz. Sebok Lajos ó kanizasi tisztele sen 22 frt 50 kr adakozók adomá ben a választmán

Ujvidékr házközégi képvise keléből a fune meg: egyházi eln szeptor dr. Flatt szv.-rókusai lelkes főgymn. tanár, első lik szindikusz Ge dikusi Hanzlich 2-án tartott rendes tiszti ügyész, az e viseléséről nagy e dacára lemondott, a kiváló érdemeink kének választotta a

...sága Pro-
...ztotta meg.
...i ügyvéd
...li kamara
...a napok-
...donkamü-
...kus lelke-
...bzónsége-
...sa kisasz-
...zki Lepo-
...dást reg-
...entai ille-
...ra vál-
...kárt, ki
...szökött,
...elfogta.
...ef, ó-be-
...ndésben
...meg pár
...zete ma-
...ot mint
...résztvét
...őgyelet
...árolnyé
...é 5 frt,
...Azaray
...sefné 2
...a 2 frt,
...Pataj
...y 1 frt,
...frt, Ertl
...es Péter
...kr. Her-
...től 80
...at aján-
...Fér-
...leonné,
...Stver-
...Anna,
...ter, dr.
...Dal-
...Rudics
...Sándor
...reiner
...lianna,
...Maria,
...bályné,
...Barthal
...Schnei-
...Kohut
...Gusz-
...fizetők,
...önétét.
...lt. Mi-
...el. lel-
...árhoz
...ak: A
...17-én
...helyik
...tását.
...zár-
...annyi
...mely-
...sik. A
...elésre
...nkács
...Jásót,
...ek és
...gy a
...tetve,
...kzik.
...k azt
...n le-
...édjét.
...szvét.
...st.
...pok-
...ref.
...bod-
...légy
...gy az
...íránt,
...Szb-
...meg-
...ny-
...mel-
...imén
...nagy-
...több
...ánit-
...gtyi
...vele-
...galla-
...s alá
...dába
...hogy
...egész-
...leg-
...ozta:
...rány-
...felek
...ívánt
...letei:
...nyek:

Táncmulatság. Pacserről írják: A helyi polgári olvasókör f. hó 8-án saját könyvtára javára táncmulatságot rendezett, mely minden várakozáson felül sikerült. A négyest mintegy 30 pár táncolta. A község színe-java közül ott voltak: Asszonyok: Szendy Lajosné, Bogdy Odónné, Simon Jánosné, Mészáros Gizella, Rónai Jakabné, Krappenheim Nándorné, Weiszberger Pinkászné, ifj. Horváth Lajosné, Lázár Vilmosné, Vasdinnyi Gáborné, Spitzer Lipótné, Kohus Jánosné, Deutsch Mórné, Fischer Józsefné, Asztalos Lajosné, Spitzer Ignácné stb. Leányok: Szilassi Orszika, Krappenheim Mariska, Keller Janka, Spitzer Bella, Lázár Rozina, Deutsch Hermin és Braun Cecilia stb. Emeltesre méltó, hogy nálunk az ilyen táncmulatságok nem igen szoktak sikerülni, a mostani anyagi és erkölcsi siker csakis Szendy Lajos ref. lelkész urnak köszönhető, aki meggyerő modorával és tapintatosságával rövid ittléte óta már is a társadalmi élet nemcsak kedveltje, hanem ügyes és tapintatos vezetője lett, és így neki sikerült nekünk ily kellemes estélyt rendezni. Dícséretet érdemel még Kovács Elek olvasóköri vendéglős is, a terem átalakításában tanusított ügyességeért és a jó kiszolgálásért.

A br. Rudich hagyatéka gondnoksága alatt. A br. Rudich-féle hagyatékot az egyenes örökölő özvegy (szül. Szász Ilona) ellen egy az oldalrokonok, mint a hagyományos alapok különböző perекet indítottak. A perek azonban kevésbé bántottak a gazdag vagyonban bent lévő alperesnőt. Most azonban nagyon megváltozott a helyzet. A báróné nemrég férjhez ment gróf Teleki orsz. gy. képviselőhöz, miért is a hagyaték iránt érdeklődők folyamodtak a budapesti törvényszékhez, hogy a tömeg kezelése vétségé ki az özvegy kezéből és jövedelmei vonassanak el tőle, mert ő csak „özvegyjogon“ lehet a férj hagyatékának haszonélvezője! A budapesti törvényszék elfogadta ezen törvényes indokot és a hagyaték gondnokává Horánszky Nándor orsz. képviselőt nevezte ki. Ez szükségesnek látta az eddigi gazdálkodási rendszer helyett újat behozni, melynek a lábas jószágok nagyjából felelegessé lesznek, miért is f. hó 7-én a törvényszék az iránt hallgatta meg a hozzászólásra jogosultakat, valjón elfogadják-e a gondnok előterjesztéseit?

Artézi kút. Ó-Becsén artézi kutat furatott a megyei vasúti vállalat az ottani pályaháznál. A furás fényesen sikerült, mert a kút 71 méternyi mélység után 24 óránként 1000 hektoliter vizet szolgáltat. A víz hőmérséklete 16° C. A furást Neukomm Ferenc verseci kútmester eszközölte.

Gázvilágítás. Szabadkán e hó 5-én gyultak ki először a rég várt gázlámpák. A szabadkaiak örömet azonban nagyon lehelte az a gázmegezési eset, melynek kevésbé mult, hogy áldozata nem lett Scossa Zoltán városi kapitány családja. Ugyanis midőn éjjel a kapitány haza jött, családját eszméletlen állapotban találta. Az azonnal igénybe vett orvosi segélynek azonban sikerült megmenteni a családot, melyet az egyik gázcsőmegepedés által kiömlő gáz mérgezett meg.

Bál. A csantavéri „Egyenlőségi Olvasókör“ f. hó 4-én, a szabadkai második zenekar közreműködésével bált rendezett, mely mondhatni várakozáson felül sikerült. A bálközök a legjobb hangulatban virradtak föl. Es ha volt is valakinek panaszja, az bizonyára csak a lábaira panaszkozhatott. Hogy e táncmulatság oly jól sikerült, azt a rendezők fáradságtalan buzgalmanak köszönhetjük, kik embertől kitétek magukért. A szépnem közül ott voltak: Békeffy Károlyné, Basch Sománé, Basch Albertné, Basch Ida, Basch Zsenni, Basch Károlyné, Gottlieb Edéné, Hajdúfy Erzsike, Hatala Erzsébet, Hatala Antalné, Jordán Béláné, Kertész Ilonka (Szabadka), Krausz Zsenni, Követs Eleké, Milkó Lipótné, Pressburger Mariska, Pressburger Kálmánné, Szokola Gyuláné, Schläffer Lajosné, Stern nővérek, Tiborfi Kálmánné, Weiner Lina. Felülfizettek: dr. Békeffy Károly 1 frt, Szokola Gyula 1 frt, Basch Albert 1 frt, Basch Soma 50 kr, Milkó Lipót 50 kr, Schläffer Lajos 50 kr.

O-Kanizsáról írják: Folyó hó 2-ikán tartott meg az 1889. év végén O-Kanizsán létesült „Keresztény-nőegylet“ alapja javára rendezett első nyilvános táncmulatság, mely minden várakozáson felül sikerült, a mi félreismerhetlen tanúbizonyságot tesz arról, hogy lakosságunk minden vallásfelekezeti, és társadalmi-állás illetve rangkülönbség nélkül egyaránt tud minden jótékonyági és nemes eszméért lelkesedni. A bálközönség túlnyomó részét a helybeli iparos és gazda közönség tette ki, s hogy ural közönségünk csak néhány család által volt képviselve, maga az egyleti választmány és tisztikar pedig alig volt képviselve, ennek egyetlen oka abban rejlik, hogy közönségünkben ez idő szerint alig találkozik ural ház, melynek lakói vagy gyászban ne volnának, vagy az influenza, vagy egyéb kisebb nagyobb betegségben ne simlódnának. A bál sikerének és kedélyességének biztosítása körül a főérdem az egylet ügybuzgó választmányi tagjait és a lelkes és tapintatos rendezőségét illeti meg, mely siker illusztrálására elég megemlítenem, hogy a táncmulatság reggeli 4 óra után ért véget, és hogy az egyleti tőke a bál jövedelme által 114 frt és 12 krral gyarapodott, mely összeg biztosítására felülfizetés címen hozzájárultak: az o-kanizsai I-ső népzenekar 5 frttal, a „Generál“ biztosító társulat ügynöksége 4 frt 50 krral, Krahl Ernő ur 2 frttal, dr. Roxer Gyula és neje 2 frttal, Herez Ede és Grüner Ádám urak külön-külön 1 frt 50 krral, Lungovics Mihály, Reichlinger Gyula, Enyedi Mór és Freund József urak 1—1 frttal, Kovacevics Natalia, özv. Sebők Lajosné, Fekete János adai és Witt Ignác o kanizsai tiszteletelő káplán urak 50—50 krral, összesen 22 frt 50 krnyi összeggel. Fogadják a nemesszívű adakozók adományaikért az egylet gyámoltottjai nevében a választmány hálás köszönetét.

Újvidékről írják: Az itteni róm. kath. egyházközségi képviselők újonnan megválasztott tagjainak kebeléből a funkcionáriusok a következőleg alakultak meg: egyházi elnök Kopper György apát-plébános, inspektor dr. Flatt Viktor főispán, titkár Wachtl István szt.-rókusi lelkész, iskolaszéki világi elnök: Kovács János főgymn. tanár, első egyházi szindikusz Obermüller Ferenc, II-ik szindikusz Geiger József, a szt.-rókusi kápolna szindikusai Hanzlich Károly és Cseszák János.

A bajai önkéntes tűzoltó-egylet f. hó 2-án tartott rendes évi közgyűlésén Tury Mátyás városi tisztú ügyész, az egylet volt elnökét, ki e tiszt további tiszteletéről nagy elfoglaltsága miatt, többszörös felkérés dacára lemondott, az egylet fejlesztése körül szerzett kiváló érdemeinek elismeréséül, örökös tiszteletbeli elnökéne választotta meg. r. l.

Táncvigalom. Az ó-becsei polgári magyar dal-kör 1890. február 18-án, kedden, az ottani I. zenekar közreműködésével saját pénztára javára a nagyvendéglő disztermében tombolával egybekötött zártkörű táncmulatságot rendezett.

Hímen. Pilaszánovics Ilonka k. a., Pilaszánovics József roglaticai nagybirtokos s volt képviselő kedves leánya, jegyben jár báró Bothmer Árpád m. kir. honvéd-századosal. Esküvőjük még a tavasz elején meglesz.

A kultuszminiszter és a filloxeravész. Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1819. sz. alatt egy, a szőlőszaki szakértelmet illető leiratot intézett valamennyi megyei kir. tanfelügyelőhöz, melyet kivonatban közlünk: „A már országos csapássá vált filloxeravész elleni védekezésben elsősorban fokozottabb szakértelmet szükegettetvén, hivatali elődömnök az említett védekezésben a tanítóképeztetést és népiszkolai tanítókat segítségül hívó, 1887. évi 35882. sz. a. kelt körrendeletre képesen, a Baross Károly orsz. gazd. egyetületi titkár szerkesztette „Borászati Lapokat“, mint a jelzett irányban tanácsadásra leginkább hivatott szak-közönséget a filloxera pusztította vidéken lévő iskolák néptanítóinak figyelmébe ajánlom.“ A kultusz miniszter által ajánlott „Borászati Lapok“, mely az ország egyetemesi elzárnyu szaklapja, s munkatársai az összes hazai szak-értők, kiválóan és részletesen tárgyalja a filloxera-kérdést. Most a tavasz közeledtével a szőlők újratelepítéséről közöl eredeti gyakorlati tapasztalatokon nyugvó cikksorozatokat. A lap, mely minden szombaton 1 1/2 ivnyi tartalommal jelenik meg, évi előfizetési ára 5 frt. Néptanítók 4 frttal fizethetnek elő. Előfizetéseket elfogad és mutatóványzatot szívesen küld a kiadóhivatal, Budapest (Köztelek).

Váltóhamisítás. Mencer Henrik ó-szivaci lakos, apósa, Huber Márton nevére 3000 frtos váltót hamisított s azt még két év előtt a cserenkai Knefely-cégnél értékesítette. Azóta a kamatokat pontosan fizette s a dolog bizonyára még most állt volna ki, ha Mencer a prolongálást el nem mulasztja. Midőn a váltót ovatolták, kislít a turpisság. A hamisító ellen megtették a fenytői feljelentést.

Színház.

A hitves, újdonság annyiban, hogy új darab, de észjárás és siker tekintetében antiqualt dolog. A szerző „gondolt merészet és nagyot“ de kifejezni nem bírta. Az egész darab előadása alatt úgy éreztük magunkat, mintha valami nagyreza a szereplőknek elfelejtett volna föllépni és azért oly hiányos a darab folyása, mintha mindenki elfelejtett volna valamit, mintha egy pár coulisse is hiányoznék, ugy, hogy még tapsolni is elfelejtettünk.

A darab azon kidolgozható tárggyal foglalkozik, hogy az érdemtelenséget első férj és az utána következett második férj közül melyiket illeti meg a hitves szeretete. Vannak dolgok, a melyek természetnagilag megfelelhetnek a valóságnak, de nem valók arra, hogy a néző azokból épüljön; így azt, hogy az első férj megtér és derek emberré akar válni, ellentétbe helyezni egy derek második férjvel, a ki mindig is az volt — nem találjuk helyesnek, mert a néző rokonszenvét ép oly kellemetlen dilemmába keveri, mint a hitvesét.

A szereplők közül a három hitvestárs Bagi, Bodrogi és Földváry jól alakítottak, csak Földváry hangja volt néhol nagyon siránkozó, a mi a szerepnek meg nem felel. Különbön igen helyes, hogy öt színművekben is fölleptetik. Nagy Gy. jól adta Fettert.

A kornevillei harangok előadásán ott állt a színpadon egy tábla ily fölirattal: Kornevillei vásár! Hat ez bizony vásár is volt. Az énekesek közül Kiss és Nőgrády és az énekesnők közül Halmayné és a buzdításra méltó kezdő Szekulits Ida érdemeinek említést.

A sárka csikó olyan vén paripa már, hogy ráferne egy kis nyugalmaztatás, csikófogatit tudom már mind elbujlattotta régen. A drámai szereplők közül Halmayné és Mátray, Bagi és Deak említendők; az utóbbi ha nem is sokoldalúságának, de legalább háromoldalúságának adta három szerepével jelét.

Dr. Pataj Sándor.

Naptár.

Február.

Havi és heti nap	Katolikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár
11 Kedd	Dezser p.	Euphrosin.	30 Basil G.
12 Szer.	Eulália	Lidia	31 Cyrus s J.
13 Cst.	Eduárd	Kasztor	10 Február
14 Pént.	Bálint	Bálint	2 Gy. sz. b. a.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNAR ISTVAN LAJOS.
Helyettesíteti:
Laptulajdonos és kiadó: BITTERMANN NÁNDOR.

HIRDETÉSEK.

373. szám.
kig. 1889.

Pályázat.

Bács-Bodrogh vármegye szabalyi járás Zsablya nagyközségben lekötésben folytan turesedésbe jött 360 frt évi fizetéssel javadalmazott községi I-ső őrnöki állásra ezenal pályázat nyitattik.

Pályázni óhajtok felhivatnak miszerint Bács-Bodrogh vármegye törvényhatósági bizottságának 6/1887. szám alatt alkotott szabalyrendelete értelmében felszerelt sajátkezűleg irt folyamodványukat a magyar, szerb és német nyelv tudásának igazolásá mellett alóliit főszoigabiróhoz folyó évi február hó 20-ig annyival inkább nyujtsák be, mivel később érkezök figyelembe vétetni nem fognak.

Megjegyeztetik, hogy a jegyzői szigorlattal bíró egyének előnyben részesülnek.

Zsablyán, 1890. évi január hó 29-én.

Zákó Milan,
főszoigabiró.

Vendéglő bérbeadás.

Zombor városában a „Vadászkürt“ mellett fekvő „Arany oroszlan“-hoz címzett (Pokol) vendéglő alsó és felső helyiségei, együtt vagy külön-külön, 1890. évi május hó 1-étől 3—6 évre bérbeadatnak.

Közelebbi értesítést ad Henneberg Sándor ügyvéd Zomborban, vagy Schwell Titusz Bezdánban.

Gyakornok kerestetik.

Az első magyar általános biztosító társaság helybeli kerületi képviselőségének irodájában egy gyakorlott írással bíró ifju gyakornokul azonnal felvétetik.

Bövebb értesítést ad Jakobsits Mihály, ker. képviselő.

Földeladás.

A zombori 2496. tjk. A. † alatt elfekvő, Schwerer szül. Francz Katalin nevéen álló következő szántóföldek szabad kézből, örökáron eladatnak, kedvező feltételek mellett:

8622. hr. sz. szántóföld az V. szőlőtábla 1222 □ öl; 8627., 8628. hr. sz. szántóföld az V. szőlőtábla 2 hold 1225 1/2 □ öl; 13941. hr. sz. szántóföld Rancevo pusztá 2 hold 712 □ öl; 14353. hr. sz. szántóföld Rancevo pusztá 2 hold 1331 1/2 □ öl; 16787. hr. sz. szántóföld Bilits Obzir pusztá 2 hold 1043 1/2 □ öl; 16833. hr. sz. szántóföld Bilits Obzir pusztá 4 hold 366 1/2 □ öl; 16848. hr. sz. szántóföld Bilits Obzir pusztá 1 hold 1446 □ öl; 18021. hr. sz. szántóföld Bilits Obzir pusztá 2 hold 778 1/2 □ öl.

A zombori 2508. tjk. A. † alatt, 8601. hr. sz. szántóföld V. szőlőtábla 1288 □ öl; 12924. hr. sz. szántóföld réttel Nenadits 5 hold 571 □ öl; 12930., 12931. hr. sz. szántóföld réttel Nenadits 4 hold 715 1/2 □ öl; 13899/b. hr. sz. szántóföld Rancevo pusztá 1 hold 891 1/2 □ öl.

Venni szándékozók, bővebb felvilágosítás végett, forduljanak tulajdonosné Schwerer szül. Francz Katalinhoz Kolluthra.

Eladó

egy 100 cm. magas, 70 cm. széles madárkalitka drótból, mely egy 80 cm. magas állványon áll.

A venni szándékozók megtekinthetik a bajajuton levő 27. számú házban.

Ujabb minőségű fényképek.

Van szerencsém ezenel köztudomásra hozni, a főváros legjobb hírnévként örvendő műtermében a közelmultban szerzett tapasztalataim alapján, saját itthelyi műtermemben a legujabb és legjobb kivitelű fényképezet eszközölöm.

Villámgépezettel villanyfény mellett fényképezendek esti 7 órától 9 óráig és szívesen látom a n. é. közönséget, hogy e legujabb találmányu és kivitelű fényképezet léggömb segítségével bemutathassam.

Egy idő óta műtermemben zománcozott fényképek

készülnek, a melyek ez idő szerint a legszebbek; ezenal mindig csupán ilyenekkel fogok szolgálni.

Mindenrendű fényképeket különböző nagyságban teljes meglegedésre ezenal sokkal jutányosabban készítek mint bárhol és szavatolok a haszonlatosság és szépségért.

Egyben arról is értesitem a n. é. közönséget, hogy egy előkelő müncheni festészeti cég képviseletét elvállaltam és olajfestményeket, jóval jutányosabban — mint bárki is — készítek. Néhány nap mulva ilyen olajfestmény közszemlére fog tétetni.

Mély tisztelettel:
Sztójánovits Tihamér,
fényképész Zomborban.

632. szám.
kig. 1890.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh vármegye hódásági járásához tartozó 3200 lelket számláló, kizárólag német lakosságú Karavukova községben a községi orvosi állomás elhalálózás folytán turesedésbe jöven, arra az 1886. évi XXII. t. c. 82. §-a alapján pályázatot nyitok. Felhivatnak tehát a pályázni kívánók, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 143. §-a értelmében felszerelt kérvényeket hozzám 1890. évi március hó 1-éig terjesszék be.

A választási határnap a kérvények beérkezése után fog kitzettni.

A községi orvos javadalmazása a következő:
1. Kézpénz fizetés egy évre 400 frt.
2. Látogatási díj nappal 40 kr, éjjel 1 frt.
3. Orvosi rendelvény írásáért 20 kr.
4. Az orvos lakásán eszközözendő orvosi vizsgálatért 20 kr.
5. Halott szemleért 20 kr.
Ezenkivül a megválasztandó orvos jogosítva van kézi gyógytárt tartani.
Kelt Hódásághon, 1890. évi január 31-én.

Vissy József,
főszoigabiró.

Kimutatás

a magyarországi községi és körjegyzők országos egyletének tagsági díjhátralékairól
1889. év végével.

Folyó sz.	A megye neve	1888. évi tartozás		1889. évi tartozás		Összesen		Lerovás 1889. évben		Hátralék		Tulfizetés	
		frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr
1	Arad	50	—	50	—	100	—	—	—	100	—	—	—
2	Árva	36	—	8	50	44	50	—	—	44	50	—	—
3	Bács-Bodrogh	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Baranya	93	75	37	50	131	25	57	—	74	25	—	—
5	Bars	88	—	22	—	110	—	—	—	110	—	—	—
6	Beregh	18	50	18	50	37	—	—	—	37	—	—	—
7	Beszterce-Naszód	167	—	17	—	184	—	—	—	184	—	—	—
8	Bihar	—	—	78	50	78	50	78	50	—	—	—	—
9	Borsod	—	—	32	50	32	50	32	50	—	—	5	—
10	Brassó	51	—	12	50	63	50	—	—	63	50	—	—
11	Csanád	33	—	17	—	50	—	—	—	50	—	—	—
12	Csik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Esztergom	102	—	17	—	119	—	—	—	119	—	—	—
14	Fehér	50	—	16	—	66	—	—	—	66	—	—	—
15	Gömör és Kishont	133	75	27	50	161	25	—	—	161	25	—	—
16	Győr	106	—	14	50	120	50	72	—	48	50	—	—
17	Hajdu	41	—	10	—	51	—	—	—	51	—	—	—
18	Heves	103	75	41	50	145	25	103	75	41	50	—	—
19	Hont	109	—	12	—	121	—	—	—	121	—	—	—
20	Jász-Nagykun-Szolnok	17	75	35	50	53	25	—	—	53	25	—	—
21	Kis-Küküllő	67	50	17	—	84	50	—	—	84	50	—	—
22	Kolozs	90	—	15	—	105	—	—	—	105	—	—	—
23	Komárom	34	50	34	50	69	—	36	50	32	50	—	—
24	Krassó-Szörény	159	—	30	—	189	—	—	—	189	—	—	—
25	Liptó	50	—	10	—	60	—	—	—	60	—	—	—
26	Mosony	35	50	18	—	53	50	36	—	17	50	—	—
27	Nagy-Küküllő	88	50	25	—	113	50	—	—	113	50	—	—
28	Nógrád	92	50	32	50	125	—	—	—	125	—	—	—
29	Nyitra	301	50	44	—	345	50	—	—	345	50	—	—
30	Pest	30	—	30	—	60	—	30	—	30	—	—	—
31	Pozsony	103	—	50	—	153	—	—	—	153	—	—	—
32	Sáros	72	—	18	—	90	—	—	—	90	—	—	—
33	Somogy	116	25	46	50	162	75	—	—	162	75	—	—
34	Sopron	84	—	21	—	105	—	42	—	63	—	—	—
35	Szabolcs	59	—	20	—	79	—	79	—	—	—	—	—
36	Szatmár	168	75	25	—	193	75	—	—	193	75	—	—
37	Szeben	101	—	25	—	126	—	—	—	126	—	—	—
38	Szepes	29	25	27	—	56	25	25	50	30	75	—	—
39	Szilágy	86	25	35	50	121	75	*86	25	35	50	—	—
40	Szolnok-Doboka	—	—	44	—	44	—	—	—	44	—	—	—
41	Temes	—	—	46	50	46	50	—	—	46	50	—	—
42	Tolna	136	50	54	—	190	50	136	50	54	—	—	—
43	Torna	28	—	4	—	32	—	—	—	32	—	—	—
44	Turóc	18	50	5	—	23	50	—	—	23	50	—	—
45	Torontál	220	—	85	—	305	—	220	50	84	50	—	—
46	Udvarhely	51	—	12	50	63	50	—	—	63	50	—	—
47	Ugocsa	34	25	8	50	42	75	—	—	42	75	—	—
48	Ung	16	50	12	50	29	—	*4	—	25	—	—	—
49	Vas	213	50	17	—	230	50	—	—	230	50	—	—
50	Veszprém	221	—	27	50	248	50	*83	50	165	—	—	—
51	Zala	157	75	34	50	192	25	—	—	192	25	—	—
52	Zemplén	108	75	22	50	131	25	—	—	131	25	—	—
53	Zólyom	13	—	13	—	26	—	—	—	26	—	—	—
Összesen		4187	75	1378	50	5566	25	1123	50	4442	75	5	—

Kelt Monoron, 1890. évi január hó 21-én.

KOVÁCS GYULA,

pénztárnok.

* A csillaggal jelölt számok törleszt.

Hirdetmény.

Van szerencsém a t. c. közönség becses tudomására juttatni, hogy helyben, a szerb egyházközség házában (Szent-György-téren)

a „Piros Rózsához“

cimzett rövidáru kereskedésemet a tavaszi időnyre nagy választékban mindennemű **fehér és színes kötőpamutokkal** gazdagítottam, melyeket első gyárakból és legjobb minőségben szereztem be. Ez alkalommal becses figyelmébe ajánlom a **MAX HAUSCHILD-féle színes kötőpamutokból** helyben egvedült raktáramat, mely pamut túlhaladja az eddigi készült pamutokat úgy színben, mint tartóságban is, a mennyiben oly puha, hogy a legkényesebb lábunk sem ártalmas; a mellett a harisnya, elkészítések selyemfényűvel bír. A mondottak bizonyítékul szolgáljanak az alább felsorolt becses vevőimnek megrendelése, melyeken kívül még számosan személyesen is szerencséseltettek meg.

3—3

Pavlovits M. urnak Helyben.
Kérem abból a jó **Hauschild**-féle kötőpamutból még egy esomagot barna színben küldeni, a többi színekkel meg vagyok elégedve.
Karácsonyra.

Pavlovits ur! Kérem egy esomag piros, egy esomag szürke és két matring zsendárkék **Hauschild** pamutot küldeni, de csak valódit, mert utánzóztatt vettem más üzletben és nem jó.
Müller Vilma.

Pavlovits M. urnak Helyben.
Hauschild pamutjaival egy szóval meg vagyok elégedve, ha van abból, kérem egy esomag pirosat és egy esomag feketét küldeni.
A. Pekanovitsné.

Pavlovits M. urnak Helyben.
A Teget-kék, piros és zsendárkék **Hauschild** pamutok, melyet tavall vettem, dícséretre méltók, ha más színben van, kérek mintákat küldeni.
Matsitz Gusztávna.

Vidéki megrendeléseket pontosan és legolcsóbb árak mellett eszközölök.

Tisztelettel
Pavlovits M.

Kérem, küldjön nekem egy esomag bronz és egy esomag kreszninű **Hauschild** pamutot, de csak valódit, mert barát-nemnek Adára akarom küldeni.

Gajcsinovits Amália.
Pavlovits ur! Kérem értesíten, hogy megkapta-e azon megrendelt **Hauschild** pamutot, mert mást nem használhatok, egyedül csak az a jó.

Vukicsevs Katinka.
Pavlovits ur! Barátném jónak ajánlott valami **Hauschild**-féle harisnyakötő pamutot, kérek néhány színt küldeni, hogy válasszak mostani szükségletem felezésére.

Nikolits Amália.
Pavlovits M. urnak Helyben.
Kérem küldjön nekem ezen minták szerint két esomag **Hauschild** pamutot, a multkorival teljesen meg vagyok elégedve.
Záko Ilona.

Zombor, 1890. Bittermann Nándor könyv- és könyvnyomdájából.

1709. sz.
tlk. 1889.

Árverési hirdetmény.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Lallosevits Jakab zombori lakos végrehajtható Tuczakovits Ignayt zombori lakos végrehajtható szenedő elleni 31 frt 40 kr tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtható ügyében a zombori kir. törvényszék (a zombori kir. járásbíróóság) területén levő, Zomborban fekvő, a zombori 5267. sz. tjkvben foglalt A. 2. sor, 14934/a. hr. sz. 1 hold 1581³/₁₂ öl szántóföldre 281 frt; a zombori 6320. sz. tjkvben foglalt A. 1. sor, 14934/b/1. hr. sz. 795³/₁₂ öl szántóra 70 frt; a 2. sor, 14997/2/b. hr. sz. 1 hold 967³/₁₂ öl szántóra 227 frt; a 3. sor, 15086/d., 15087/a. hr. sz. 1064³/₁₂ öl szántóra 94 frt; a 4. sor, 15166/b. hr. sz. 1330³/₁₂ öl szántóra 118 frt; végül a zombori 6321. sz. tjkvben foglalt A. 1. sor, 14947/b. hr. sz. 3 hold 17 öl szántóra az árverést 424 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1890. évi március hó 6-ik napján délelőtti 9 órákor a telekkönyvi hivatal árverési termében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% át vagyis 28 frt 10 kr, 7 frt, 22 frt 70 kr, 9 frt 40 kr, 11 frt 80 kr és 42 frt 40 krt készpénzben, vagy az 1881. évi LX. törvények 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Zomborban, 1889. évi augusztus hó 23-án.

A zombori kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Üzleti helyiség.

A Zombori Takarékpénztár bérházában

egy bolti helyiség

a hozzá tartozó kis lakással együtt 1890-ik évi május 1-től bérbe adandó. Bővebb értesítést ad

A Zombori Takarékpénztár igazgatósa.

3—2

Árverési hirdetmény.

A kulai gör. kel. templomnak szemközt levő s a hitközség tulajdonát képező újonnan épült ház, mely áll: három szoba, egy konyha, éléskamara, pince, egy bolt, s raktár helyiségből, **folyó 1890. évi március hó 2-án délután 2 órákor** a gör. kel. iskolában tartandó nyilvános árverésen három egymásután következő évre hasznosbérbe adatni fog. Miről árverezni szándékozók azzal értesítettek, hogy úgy a lakás, mint a bolt külön-külön is kivethető.

Kulán, 1890. évi február hó 6-án.

Popovits István, Kulyanesity György,
jegyző. 3—1 elnök.

Házeladás.

A szöntai úton levő 128. sz. ház, mely 4 szobából, konyhából és hozzátartozó mellék-helyiségekből, ugyszintén szép gyümölcsöskertből áll, szabad kézből eladó. Bővebbet ugyanott.

Hirdetmény.

A priglevica-szent-iváni és Hollergarten favágásainkban, mindennemű tűzifák, próstyák és tölgy-épületfák olcsó árak mellett kaphatók.

Wámoscher Manó és társai
Priglevica-Szent-Iván.

3—3

Egy 6 lóerejű

3—1

cséplőgép,
mely a legjobb karban van (a cséplőgép a magyar állam gépgyárából), jutányos áron eladó. Bővebb értesítést ad Becker Ferenc Apatinban.

XIII

I.
Egész
Fél é
Negyed

A lap s
küldem
nek, a
dono

Egyes szá

A

fontos, de
foglalkozni

Az ell

vényszékek

sítése előtt

csatott „U

járás szorg

vényszékek

Az ur

biek nem

nek ismer

kivitel kép

telni megta

egymástól

tiszteletben

birtokrendez

hatottak. M

tette a türe

— az ilyen

szokott —

latkítőreseit

tották. Ezz

ránk a szü

a „Schroll

körét kicsi

hatalom br

lesítő mérn

ezt még azz

nita“ mérn

mérnököt, a

előadások t

érletlen, t

örökkel fen

Tekint

gasabb tud

nak ellenőz

tel. Ilyen

működő m

vényszéknél

kineveztetil

nökök el

mérnök el

munkálatok

mérnök rész

tételei. A t

ellenjegyzett

Csak akkor

tött munká

által igazolv

nittatik.

Mellőz

módja más

csak azt kel

női szakm

kivitel, az el

a munka meg

közgekeknek

is. Mert ha